

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies decimus et undecimus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1868

De SS. Eulampio, Eulampia Et Sociis MM. Nicomediæ in Bithynia
Commentarius Prævius Martyrum in Fastis sacris memoria, cultus, tempus
martyrii, Acta edenda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71246](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71246)

DE SS. EULAMPIO, EULAMPIA

ET SOCIIS MM.

NICOMEDIÆ IN BITHYNIA

COMMENTARIUS PRÆVIUS

Martyrum in Fastis sacris memoria, cultus, tempus martyrii,
Acta edenda.SUB INITIUM
SECVLI IV.
Sanctorum
Martyrum

Nicomedia, antiquitus Astacus, hodie Nichor et Comidia, civitas Bithyniæ, sævientibus in Christianos imperatoribus Diocletiano et Maximiano, ac deinde etiam Maximino, exercitæ in Christi Martyres crudelitatis theatrum fuit, plurimorum sanguine cruentatum. Atque inter illos, qui eo loci Christi fidem sanguine consignarunt, variis suppliciorum generibus illustre sibi nomen compararunt Eulampius ejusque soror Eulampia. Ambo hodie tum a Latinis martyrologis, tum a Græcis Menæorum aliorumque sacrorum Fastorum conditoribus annunciantur. Ac in eo quidem, quod Basilii imp. jussu Græce olim editum, hoc vero seculo Romanis typis excusum est, Græcorum Menologio, ad diem x Octobris ita memorantur: "Αἱ ἁγίας τῶν ἁγίων μαρτύρων Εὐλαμπίου καὶ Εὐλαμπίας: Certamen sanctorum martyrum Eulampii et Eulampie. *Mox prolucior præclari utriusque martyrii adnectitur narratio, cujus non substantiæ modo, sed et adjunctis vix non omnibus impressa Græcorum Menæa, et, quod a Sirleto Latine redditum est, Menologium apprime consonant. En illam, prout in laudatis mox Menæis post præcipuum, quod eo die de Sanctis nostris celebrandum exhibent Officium, exprimitur.*

celebris

C 2 Οὗτοι οἱ ἅγιοι Μάρτυρες ὑπάρχον ἐπὶ Μαξιμιανῶν, ἐν Νικομηδείᾳ τῇ πόλει, ἡγεμονεύοντος Μαξιμίου, κατεκρίθησαν οἱ πολλοὶ τῶν Χριστιανῶν ἐν τῇ ἡρεσίᾳ, οἵτινες ἀπέτειλαν τὸν ἅγιον Εὐλάμπιον ἀγοράσαι ἄρτους ἐν τῇ πόλει· ὁ δὲ ἀπέλθων, καὶ ἰδὼν γράμματα προτεθειμένα τῶν βασιλικῶν διατάξεων, καὶ τὰυτα ἀναγνώσκων, ἐκρατήθη παρὰ τῶν εἰδωλολατρῶν. Καὶ ἐρωτηθεὶς παρὰ τοῦ βασιλέως, ὡμολόγησεν ἑαυτὸν Χριστιανόν, καὶ εἰσελθὼν ἐντὴ ὑαφῆ τῶν εἰδωλῶν ὡς εὐδύων, ἐπέταξε τῷ "Αρσὶ πεισῖν, καὶ πείσων συνετρέψῃ. Τιμωρομένου δὲ αὐτοῦ, Εὐλαμπία ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ εἰς τὸ μέσον ἔλθοῦσα, εἰδούσῃ τὸν ἅγιον Εὐλάμπιον εὐχασθαι ὑπὲρ αὐτῆς, καὶ συμμαρτυρῆσαι αὐτῇ. Ἐμβληθέντων δὲ εἰς λέβητα καχλάζοντα, καὶ μηδὲν ἀδικηθέντων, ἐπίστευσαν ἄνδρες διακόνισσι, καὶ σὺν αὐτοῖς ἀπεκεφαλίσθησαν. *Quæ Latine redduntur: Erant hi Sancti in civitate Nicomediensi sub Maximiano, urbi præfecto Maximo; qua tempestate multi Christianorum sese in monte absconderant, qui sanctum Eulampium miserunt emptum panes in civitate. Hic autem abiens, literas publice propositas, quæ regia continebant edicta, conspexit; quas dum legit, ab idololatriis comprehenditur. Et interrogatus ab imperatore, professus est, se esse*

Octobris Tomus V.

Christianum; et ingressus idolorum fanum, quasi sacrificaturus, imperavit Marti, ut caderet; cecidit et contritus est. Dum autem torqueretur Eulampius, soror ejus Eulampia in medium progressa rogavit fratrem, uti pro se (Deum) deprecaretur, ac cum eo martyrium subiret. Cum vero, in bullientem lebetem con-

E

jecti, nihil inde læderentur, ducenti viri ad fidem conversi sunt et cum ipsis capite plexi. *3 In iisdem magnis Græcorum Menæis excusis præfato Sanctorum nostrorum elogio gemini versiculi, quibus utriusque mortem toleratumque ab eis pro Christi nomine martyrium paucis expressa videas, præmittuntur, subnexo statim altero hexametro, qui tum necis genus, quo ambo Sancti martyrium consummarint, tum etiam diem, quo id acciderit, aperte indicat. Priores duo, quos et Latinos facio, ita habent:*

cum apud
Græcos,

Καὶ προσβάσασα τὴν τομὴν Εὐλαμπία
Ἐλαμπίῳ τρηθέντι κοινῶν στέφους.
Dissectionem etiam præveniens Eulampia
Dissecto cum Eulampio participat coronam.
Hexameter vero his terminis concipitur:

Ἐμψῆ, δεκάτῃ Ἐλαμπίας, ἐκείων ἀδελφῆ.
Quem a Daniele Papebrochio inter Ephemerides Græco-moscos, Operis nostri tomo i Maii præfixas, in Octobri Græcorum metrico ad hunc diem pereleganter Latine redditum hic jungo:

F

Commoritur decima dissecto Eulampia Fratri. Porro in iisdem Ephemeridibus Græco-moscos ad decimum Figurati Moscorum Octobris diem Sanctos nostros laudatus hagiographus ita breviter annuntiatos notat: Eulampius, Eulampia martyres: ubi et advertit, S. Eulampium a Possevino perperam Eulatiptium appellari; quem forte errorem Possevini incurrerit ex eo, quod littera μ, minus recte eanata, τ et ι exhibere videretur. Denique in pervetusto Ms. Menologio Slaviano Russico, ut præfert titulus, in Museo nostro asservato, ad eundem diem Octobris, quem mensem gens ista Pasdernik nominat, ita legitur: SS. MM. Eulampii et Eulampie. Atque hactenus dicta sacram Sanctorum nostrorum apud varias, a Latina diversas, gentes memoriam celebratam ostendunt.

4 Nunc, ut et a Latinis, saltem posterioris ævi, martyrologis pugiles hosce non indictos præteriri, studiosus lector comperiat, oculos tantum in Romana Baronii, Galesinii, Molani et Labbei Gallicum Martyrologia ad

tum apud La-
tinos

11 dictum

AVCTORE
I. H.

dictum jam saepius Octobris diem conjiciat, necesse est. Neque hos inter multum deprehenditur discriminis. Molanus, in margine Metaphrastes citans, verbis paucis, reliqui tres prolucione cum martyrii narratione SS. Eulampium et Eulampiam annuntiant; horum autem secundus seu Galesinius discrepat a Baronio, tum quod, de tyranno, sub quo Athletae nostri pro Christi nomine decertasse perhibentur, nullam hoc mentionem faciente, ille istud sub Maximiano contigisse indicare videatur; tum quod idolorum simulacra, fuis ab Eulampio ad Christum precibus, prostrata contritaque, tacente de his Baronio, commemoret. Cetera, in quibus laudati mox auctores non conveniunt, ex collatis eorum locis lector, etiam non admodum perspicax, per sese facile percipiet, ut adeo iis immorari diutius supervacaneum existimem. Juverit tamen tam Baronii quam Galesinii ad suum Martyrologium de Sanctis nostris annotationem allegasse. Prior loco cit. ad lit. e hanc habet: Graeci etiam de his (Sanctis) agunt in Menologio. Horum Acta (de quibus infra) Metaphrastes prolixius est prosecutus, quae habet Lipom. tom. 9, et Sur. tom. 5, passimque referuntur in persecutione Diocletiani: posterior vero illam: SS. Eulampii et Eulampiae martt., de quorum certamine praeclearaque fidei testificatione Graeci narrant pluribus.

memoria.

5 Allata hactenus Graecorum aequae ac Latinorum monumenta sacra argumento sane sunt minime dubio, illustres nostros Pugiles magna jam dudum fuisse in Christi Ecclesia veneratione gavisos. Ac id quidem, etsi nec ex Magnis Graecorum Menais, nec ex Menologiis nec denique ex aliis, quae adduxi, testimoniis constaret, evidens tamen esset vel ex praecipuo Officio, quod de nostris Sanctis decimo Octobris die celebrandum S. Sabas proponit in Typico, abhinc annis mille ducentis a sanctissimo hoc archimandrita digesto; an vero vetustissimo huic ecclesiae Graecae Rituali legitimam aetatem verumque parentem adscribam, videri potest tum apud Leonem Allatum de libris ecclesiasticis Graecorum Dissert. 1, tum apud Wangnereckium in Prolegomenis, quae Pietati Marianae Graecorum praefavit. Porro, ut amplius de Sanctorum nostrorum cultu nobis constet, in Synaxario Constantinopolitano Ms., quod fuit Sirmondi, sequens, quod eorum elogio subnectitur, habemus Auctarium: Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν συναχὲς ἐν τῷ ἀγνώστῳ αὐτῶν μαρτυρίῳ τῷ ὄντι ἐν τῷ Ἀδδῶ: Celebratur autem eorum festivitas (SS. nempe Eulampii et Eulampiae, de quibus ibi sermo) in sanctissimo illorum martyrio, quod est in (fundo) Addae Magistri, ubi Justinus II imperator Archangelo Michaeli templum condidit. De quo, si lubet, loco ulterius consule Anselmum Banduri, in Antiquitatibus Constantinopolitanis part. 3, pag. 46, nostrumque Stillingum tom. 8 Sept. pag. 51. Habuerint ergo Sancti nostri in praedicto S. Michaelis templo vel proprio sibi locum dedicatum, vel, ut vocant, confessionem, martyriumve. Harum autem vocum significationem vide apud Cangium in utroque medice et infimae Latinitatis et Graecitatis Glossario. Modo ad tempus, quo passi sint, investigandum veniamus.

In tempus

6 Si Graecorum Menologii ac Magnorum Menaeorum auctoribus, si Actis, quae Majores nostri ex Bibliotheca Vaticana olim describenda curarunt, fides sit habenda, et addita a

Baronio Martyrologio suo annotatio, ac desumpta ex Galesinii annuntiatione conjectura veritate nitantur, initio quidem seculi IV horum Martyrum Passionem affigendam, quis neget? Etenim cum Menaea, tum Basilianum ac Sirletianum Menologia, generosos hosce Christi Athletas sub Maximiano coronatos, apertissime pronuntiant. Menaeorum verba habes superius num. 2: e posterioribus vero monumentis primum ita orditur Εὐλαμπίας.... καὶ Εὐλαμπία ἡ αὐτοῦ ἀδελφὴ ὑπάρχουσα ἐκ τῆς πόλεως Νικομηδείας ἐπὶ τῆς βασιλείας Μαξιμιανοῦ. Eulampius.... et Eulampia ejus soror erant ex urbe Nicomedia sub imperio Maximiani: alterius autem hujusmodi est initium: Natalis sanctorum martyrum Eulampii et Eulampiae, qui sub Maximiano imperatore apud Nicomediam, praesidente Maximo, pro Christianae fidei confessione passi sunt. Neque ab his aut Baronius, qui citata supra ad Romanum Martyrologium annotatione ait: Passique referuntur in persecutione Diocletiani: aut Galesinius, hoc pacto Sanctos nostros commemorans: Nicomediae sanctorum Eulampii et Eulampiae sororis, martyrum: qui illius tyranni persecutionum tempestates, in dies vehementius excitatas, ut declinarent etc., videntur dissentire; cum, in persecutione Diocletiani suam quoque in Christianos feritatem exercuisse Maximianum, Baronio probe fuerit cognitum; et Galesinius per illum tyrannum non alium, quam Maximianum, cujus eadem Octobris die in annuntiatione SS. MM. Gereonis et aliorum 318 paulo ante mentionem fecerat, designare voluisse censendus sit.

7 Dicta hactenus, generaliore quidem passionis nostrorum Pugilum epocham a famosa illa decennali persecutione desumendam, manifeste declarant; at certo neque hinc, neque ex iis, quae supra retulimus, nec aliunde, quod sciam, sine ullo erroris periculo propius defini martyrii tempus potest. Rem penitus confecisset Tillemontius tom. 5 Monumentorum art. 43, si Actis, a Metaphrasticis diversis, et quorum ex Leone Allato de Simeon. Script. citat initium, sat tuto fidem haberi posse constaret: ex his enim, correcto unico, Graecis, ut nostro in Opere indicatur saepius, maxime communi sphalmate, quo pro Maximino Maximianum scribunt, Sanctorum nostrorum martyrium anno xeræ Christianæ cxxi esset illigandum. En ipsa laudati scriptoris loco citato verba, Latine reddita: Huc (ad Christi scilicet annum 311) forte etiam referendum est martyrium S. Eulampii et S. Eulampiae sororis ejus, quoniam de his Leo Allatus citat Acta, quorum exordium habet, passos eos fuisse anno septimo imperii Maximiani. Tum ad haec recte animadvertens, ita pergit: Non enim alio pacto tempus hoc sustineri posse videmus, quam MAXIMIANI nomen in MAXIMINI mutando, ut frequenter in Graecis necesse est. Denique ad paginæ calcem subijcit: Septimus annus Galerii (Maximiani) qui anno cccxii creatus est caesar, incidit in annum cccxviii, ante persecutionem: septimus vero, postquam anno cccv (Kal. Maii) renuntiatus est Augustus, incipit anno cccxi, quo mortuus est mense Maio; festum autem S. Eulampii (et S. Eulampiae) celebratur x Octobris die, quo passi creduntur, quique incidit in annum septimum, quo Maximianus caesar fuerat creatus. At cum de illorum Actorum veritate subdubitare videatur, uti ex addita ab eo particula forte judicare pronum

martyrii

F

A pronun est, atque nos ipsi hac in re antiquum magis magisque legitimum his Actis monumentum expetamus, suffecerit, in quo saltem citati supra auctores conveniunt, ineunti seculo IV Sanctos nostros adscripsisse. Ad eorum Acta progrediamur.

8 Gemina de SS. Eulampiis idiomate Græco Acta habemus in Ms. codice not. † MS. 193, quorum alia Majores nostri ex Bibliothecæ Vaticanæ codice 797, alia ex Ms. Regis Franciæ Medicæo describenda curarunt. Posteriora hæc Metaphrastem auctorem habent, legique Latinitate donata possunt apud Surium ad x Octobris diem, tum etiam apud Lipomanum in Vitis Sanctorum tom. 6, pag. 324 versa. Tillemontius pro singulari, quo in citatum priore loco scriptorem ferebatur, affectu, nullius plane hæc valoris esse pronuntiat, nullam acris adeo censuræ eo loci rationem allegans. Priora, seu quæ e Vaticana Bibliotheca sunt desumpta, quod ea necdum edita sciam, hic non inutili opera cum versione Latina lectoris oculis subjicienda putavi. Auctoris nomen B tempusque, quo scripserit, etsi me lateant, ac præterea quædam contineant, quæ non continuo passimque apud omnes fidem sunt inventura; absit tamen, ut nullius plane valoris ea esse hinc merito arbitrer. Contra, hæc et satis esse antiqua, et non Metaphrasti solum,

sed et Menæorum, aut saltem, quæ his innectuntur, elogiorum, imo et Menologiorum conditoribus præluisse, si quispiam contenderit, quo futurum sit modo, ut jure falsi arguatur, equidem non video. Etenim ita monumenta illa omnia cum his Actis conveniunt, ut ex iis pleraque videantur desumpta: nam in Menæis (idem esto de reliquis, Metaphraste excepto, judicium) solum ommissa sunt, quæ illorum collectoribus minus visa sunt necessaria, qualia initio de gravitate persecutionis, ac deinde plurima dicta, Martyribus aut persecutoribus attributa, non ubique satis temporum personarumque adjunctis consentanea, leguntur. Nolim tamen, quis hæc ita a me prolata existimet, ut omnimodam hæc Acta fidem promereri, videar contendere. Enimvero quædam in illis asseruntur, quæ videntur omnino improbabilia, de quibus etiam lectorem in Annotatis monebo, ne aut id, quod haud dubie imperita cujusdam interpellatoris manu postmodum fuit adjectum, tamquam genuinum admittat, aut propter illud, quæcumque referuntur, velut spuria, omnique indigna fide rejiciat. De addita versione Latina, non est opus, ut operosius edisseram: eam plurimorum decessorum meorum more ita E adornare conatus sum, ut non periodus tantum periodo, sed et verbum, quantum, salva Latini sermonis puritate, fieri potuit, verbo respondeat.

Auctore
I. H.

ACTA

Auctore anonymo

Ex Ms. Bibliothecæ Vaticanæ Codice signato 797, pag. 171, collata cum iis, quæ Lipomanus ex Metaphraste Latina fecit tom. VI a pag. 324 versa.

INTERPRETE I. H.

CAPUT I.

C Capitulum S. Eulampius, acriterque in tyrannum et idola invecus variis excruciatum suppliciis.

Ετους εβδόμου της βασιλείας Μαξιμιανού, ηγεμονεύοντος Μαξίμου, κατ' εκείνον τον καιρόν διώγμους ἐγένετο τῶν Χριστιανῶν καὶ ἡ δυσσεβής μανία τῶν εἰδώλων ἐδημηγορεῖτο καὶ ἡ εὐσεβής θρησκεία τῶν Χριστιανῶν ὡς ἐν ἀνθρώποις ἠλατοῦτο, καὶ τὸ ψεύδος ἐβασίλευσεν, καὶ ἡ ἀλήθεια ὑπεκρύπτετο· καὶ ὁ διάβολος διὰ τῶν ὑπουργῶν αὐτοῦ ἐνεφανίζετο, σπουδαζῶν τὴν ἡγάδαν τῆς εὐσεβείας διδασκαλίαν ἐπισκοπίσαι. Τότε διὰ τοῦ Μαξίμου κελύει διατάγματα καταπεμφθῆναι κατὰ πᾶσαν ἐπαρχίαν, ὅστε προδέρματα τεθῆναι ἐπὶ τῶν πυλῶν ἐκάστης πόλεως. Μαξίμου δὲ ἡγεμονεύοντος κατὰ τὸν καιρόν ἐκείνον τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας ἐπὶ τῶν πυλῶν τῆς Νικομηδείας τῆς πόλεως προδέρματα περιέχοντα οὕτως· Μαξιμιανὸς βασιλεὺς τοῖς ἐνοικοῦσιν ἐν τῇ Νικομηδαίῳ μητροπόλει, μικροῖσ τε καὶ μεγάλοις, ἐλευθέροις καὶ ξένοις καὶ πολίταις παρεγγὼ τὰδε· ἔδοξέν μοι ἅμα τῇ ἱερᾷ συγκλήτῳ κατὰ τὸν ὀφθέντα μοι χρησμὸν παρὰ τῶν ἀγγετῶν θεῶν,

Anno septimo imperii Maximiani a, præfecturam gerente Maximo b, ea tempestate in Christianos exarsit persecutio c; et impia idolorum insania invaluit, sanctaque Christianorum religio inter homines quasi deficiebat, regnabatque mendacium et veritas occultabatur: diabolus autem se per ministros suos manifestabat, dans operam, ut sacram pietatis doctrinam tenebris involveret. Tunc a Maximo per universam provinciam edicta divulgari, eaque singularum civitatum portis affigi jussit. Maximus ergo, qui eo tempore Bithyniæ provinciae præerat, portis civitatis Nicomediensis edicta, ita habentia, affigenda curavit: "Maximianus d imperator metropolim Nicomediensem inhabitantibus, parvis et magnis, liberis et peregrinis civibusque hæc nota facit: mihi et sacro "senatui juxta oraculum, a diis invincibilibus mihi

Edictis in
Christianos
edictis,

a
b
c

d

hi

A. ANONYMO.

" hi manifestatum, 7isum est, ut omnes, qui no- stro subsunt imperio, tertio Martis die ad ma- gnae deae Cereris templum celeriter conveniant, deamque sacrificiis et incenso thure propitiam reddant. Si vero quis divina haec edicta con- temnere fuerit deprehensus, deosque sacrificiis venerari noluerit, hunc volumus istius loci praefecti, collectique, quod ei assistit, concilii cura et periculo convenientibus subjeci sup- plicis. "

plurimi Nico- media profu- giunt, quos in- ter S. Eulam- pius,

e

f

2 Haec autem impia edicta portis affixa cum omnes civitatem ingredienti, aut illa exeuntes viderent, alii quidem, naufragium per diabo- lum passi, animo deficiebant e; alii vero pii et Deum timentes ad montes fugiebant, et spelun- cas agrestes civitatum loco habebant, animo versantes doctrinam Eliae in caelum sublata, qui aliquando a facie Jezabelis fugit f, et montes incoluit: ita et qui pie sentiebant, ejusmodi vi- vendi normam elegerunt; fugiebant enim im- pii mandati minas. Cum jam cultores pietatis unanimiter in montem sanctum evasisent, inve- nerunt speluncam, in qua praemetu se abscon- derunt. Invalescere autem impietate, multo tempore ibi delitesciebant. Cum ergo, qui in spe- lunca erant, indigerent alimento, et delibera- sent, e fratribus quemdam juvenem, nomine Eulampium, elegerunt eumque dimiserunt g in civitatem, ipsis cibaria in victum coemeret.

qui, cum in urbem reversus ea contemne- ret, capitur

g

3 Hic cum appropinquasset civitati, vidit edic- tum, portis civitatis affixum, et consistens puer Eulampius perlegit, quae in illo continebantur. Erat autem dies Martis, et omnes de more ad templum convolabant, ut sacrificarent. Verum quidam viri a praefecto ad portas civitatis erant constituti, qui intrantes et ex urbe egredientes diligenter observarent: atque hi conspicientes legentem et edicta impia corripientem, obstu- pescebant, atque ex urbe egressi dicunt ei: Quid stas, adolescens, neque te ad deorum tem- plum confers isque sacrificas, quoniam hodie diis sacrificatur? Puer vero, quoniam junior erat, contempsit illos, et gressum inde movens, illico recurrit ad fratres; at cum vidissent viri il- li, quae fecisset juvenis, insecuti comprehen- derunt eum, et inter verbera examinabant eum dicentes: Unde es tu, quo vadis et unde veni- sti? quare non respondisti nobis, sed contem- mens nos recessisti, omnino nos ludibrio ha- bens, quia et tu Christianus es, et clanculum ci- vitatem ingrederis, ut ad deos accedentes sedu- cas. Tum ligatum eum abripuerunt ad carce- rem, volentes eum sequenti mane praefecto sistere.

ei tyranno si- titur, a quo

C

4 Postero ergo die duxerunt illum ad praesi- dem, dicentes: Hunc comperimus unum ex Christianis esse et imperatorii mandati contemp- torem: hic enim multos avertit a deorum sacri- ficiis. Haec de causa deduximus eum ad potesta- tem tuam, ut illum ad vos perductum ad ejus- modi insaniam deserendam inducatis. Tum vero dixit illis praefectus: Ubi est? ducite eum ad me, ut videam illum: statimque coram adductus est. Praefectus autem, aspiciens ejus formam et vigorem juventutis, militibus, qui eum compre- henderant, dixit: Ut quid juvenem temere li- gantes injuria affecistis? solvite, impii, ado- lescentis vincula: miseret me enim, dum illum, velut in solitudine educatum, rerum omnium ignarum conspicio: adducite ergo eum, et, ne tamquam homo rusticus et secretorum imperitus stupore percellatur, prope me statuete,

ὄστε τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τοῦ Ἄρεως πάντας τοὺς ὑπ' ἐμοῦ D βασιλευμένους ἑάττον ἀνέναι ἐπὶ τὸν ἀνὴν τῆς μεγάλης θεᾶς Δημήτρας, καὶ θυσιάαι καὶ κἀπισημασιν ἐξελθεῖν σθαι τὴν θεόν. Εἰ δὲ τις καταφρονήτης ὄψῃ τῶν θεῶν τούτων προσταγμάτων, καὶ μὴ βουληθεῖ θυσιάαι θεραπεύσαι τοὺς θεοὺς, τούτων βουλήμεθα προνοῖα καὶ κινδύνῳ τοῦ κατὰ τὸν τόπον ἡγεμόνος, καὶ τῆς ἐξυπηρε- τουμένης αὐτῷ τάξεως συναχθεῖσθαι ταῖς θεούσαις τι- μαρίαις ὑποβάλλεσθαι.

2 Τῶν δὲ δυσσεβῶν τούτων προσταγμάτων ἐπὶ τὸν πύλων προτεθέντων, καὶ πάντων θεωρούντων, τῶντε εἰσόντων καὶ ἐξόντων ἐν τῇ πόλει, οἱ μὲν ἐβουδίζον- το ἐπὶ γῆς ὑπὸ τοῦ διαβόλου ναυαγοῦντες, οἱ δὲ εὐ- λαβεῖς καὶ φοβούμενοι τὸν Θεὸν ἔφυγον ἐν ὄρεσι, καὶ σπηλαίαις ἀγρίαις, ἠγούμενοι τὰς πόλεις, ἔχοντες δὲ ἐν διανοίᾳ τοῦ οὐρανοδρόμου Ἥλια τὰς διδασκαλίας, ὅς ποτὲ ἀπὸ προσώπου Ἰεζάβελ καὶ ἦν ἠδισμένος ἐν τοῖς ὄρεσιν· οὕτω καὶ οἱ τὸν εὐσεβῆ λογισμὸν ἔχον- τες τὴν τοιαύτην ἐπέλεξαντο πολιτείαν. Φεύγοντες γὰρ τοῦ ἀθέου προσταγματος τὴν ἀπειλήν· ἀπελ- θόντες ὁμοθυμαδὸν οἱ δοῦλοι τῆς εὐσεβείας ἐν ὄρει ἁγίῳ, εὐρόντες σπήλαιον ἀπεκρυψαν ἑαυτοὺς διὰ τοῦ φόβου. Ἐπικρατούσης δὲ τῆς παρανομίας, ἐγένετο χρέ- νος ἰκανός. Οἱ δὲ ἐν τῷ σπηλαίῳ ἐδεήθησαν τροφῆς, καὶ σκεψάμενοι, ἐξελέξαντο ἐκ τῶν ἀδελφῶν ἕνα νεώ- τερον, Εὐλάμπιον ὀνόματι, καὶ ἀπέστειλαν ἐν τῇ πόλει πρὸς τὸ ἀγοράσαι αὐτοῖς ἐπιαιτησὸν εἰς διατροφὴν.

3 Ἐλθόντος δὲ αὐτοῦ πρὸς τῆς πόλεως, θεωρεῖ τὸ διάταγμα πρὸ τῶν πύλων τῆς πόλεως προκείμενον, καὶ στὰς ὁ παῖς Εὐλάμπιος ἀνεγίνωσκε τοὺς στίχους. Ἦν δὲ ἡ ἡμέρα ἐκείνη τοῦ Ἄρεως, καὶ πάντες ἔτρεχον κα- τὰ τὸ ἔθος ἐν τῷ ἱερῷ ἐπὶ τὴν θυσίαν. Ἦσαν δὲ ἄνδρες τεταγμένοι ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος ἐπὶ τῆς πύλης τῆς πόλεως πρὸς τὸ περιεργάζεσθαι τοὺς εἰσόντας, καὶ ἐξόντας, ἐν τῇ πόλει· καὶ οἱ ἄνδρες ἰδόντες ἀναγι- νώσκοντα, καὶ ἐπιλαβόμενον τὸν δυσσεβῶν προσταγμά- των, ἐξέστησαν, καὶ ἐξελθόντες ἔξω τῆς πόλεως, λέ- γουσι πρὸς αὐτὸν· τί ἴσασαι, νεανίσκε, καὶ οὐ πορεύει ἐν τῷ ἱερῷ θεῶν, καὶ θυθεῖς αὐτοῖς, ὅτι σήμερον θυ- σία ἐπιτελεῖται τοῖς θεοῖς; Ὁ δὲ παῖς ὡς ἄτε νέος ὢν ἐξουδένωσεν αὐτοὺς, καὶ κινήσας τοὺς πόδας ὄχθητο σπουδαίως πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς· οἱ δὲ ἄνδρες ἰδόντες ὁ ἐποίησαν ὁ νεανίσκος, καταλαβόντες ἐπέλαβοντο αὐ- τοῦ, καὶ τύπτοντες διεξήγαγον αὐτὸν λέγοντες· Πόθεν εἶ, καὶ ποῦ πορεύει, καὶ πόθεν ἦκας; καὶ διατὶ οὐκ ἀπεκρίθης ἡμῖν; ἀλλ' ἐξουδενώσας ἡμᾶς ἐπορεύου, ἐμπαίζων πάντως ὅτι καὶ σὺ ἐν τῶν Χριστιανῶν εἶ, καὶ εἰσέρχῃ κρυφίως ἐν τῇ πόλει, ἐξαπατῶν τοὺς προερ- χομένους τοῖς θεοῖς. Καὶ δῆσαντες αὐτὸν εἰσήγαγον εἰς τὴν φρουρὰν, βουλόμενοι τῇ ἑσπέρᾳ προσαγαγεῖν τῷ ἡγεμόνι.

4 Τῇ δὲ ἐξῆς προσήγαγον αὐτὸν τῷ ἡγεμόνι λέ- γοντες· Τοῦτον ἤβραμεν* τινὰ τῶν Χριστιανῶν ὄντα, καὶ καταγινώσκοντα τῶν βασιλικῶν προσταγμάτων· οὗτος γὰρ πολλοὺς διαστρέφει μὴ θύειν τοῖς θεοῖς. Τοῦτου χά- ριν ἡγάγομεν αὐτὸν πρὸς τὴν σὴν ἀρετὴν, ἵνα πρὸς τὸ παριστάμενον ὑμῖν τοῦτον ἀποσχίσθαι πείσῃται* τῆς ταύτης μαρίας. Ὁ δὲ ἡγεμὸν εἶπεν αὐτοῖς· Ποῦ ἔστιν; εἰσαγάγετέ μοι αὐτὸν, ὅπως θεάσομαι αὐτὸν, καὶ εἰσῆχθη ἔμπροσθεν αὐτοῦ. Καὶ ἰδὼν ὁ ἡγεμὸν τὴν μορφὴν, καὶ τὴν ἀμύνην τῆς νεότητος αὐτοῦ, ἔφη τοῖς συλλαβούσιν αὐτὸν στρατιώταις· ἵνα τί προπετῶς δή- σαντες, ἐνυβρίσατε τὸν νεανίαν; λύσατε ἀντίστοι τὰ χειρὸπέδα ἀπὸ τοῦ νέου· σπλαγχνίζομαι γὰρ ὁρῶν αὐτὸν ἀθάψῳ ὡς ἐν ἡμέρᾳ τραπέντα ἀγάγετε οὖν αὐτὸν, καὶ στήσατε πλησίον μου πρὸς τὸ μὴ θαμβεῖσθαι ὡς ἄ- γροικον καὶ ἀπειρον τῶν σαρκίτων, ἵνα μᾶλλον ἐπιεικε- στέρας τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν, καὶ διόπερ παραδεδόται τῷ ἡμετέρῳ διακρίθῃ· οὐ δὲ γὰρ ὁ αυτοκράτωρ προ-

* ἡυράμεθα

* πείσῃται

προ-

* I, εικη

παστέαξέν μοι ήκει* και μάτν τοις ανδρόπουσφο-
νεύειν, μάλιστα τοις θύοντας τοις μεγάλοις θεοίς.

5 Καί παρελθών εις τών κουρσώρων, όνόματι Α-
πολλώνιος, λύσας τās χείρας τοῦ νεανίσκου, ήγαγεν
αὐτόν πλησίον τοῦ ήγεμόνος. Τότε ο ήγεμόν μετά
πάσης κολακείας λέγει αὐτῷ· Νεανίστε, τί τὸ όνομά
σου; ἀνάγγειλόν μοι. Δούλος εἰ, ἡ ελεύτερος; Καί ἀ-
ποκριθεὶς ο τεανίσκος εἶπεν· Δούλος εἰμι τοῦ ἐν οὐρα-
νοῖς δεσπότου· τὸ δὲ πρὸς ανδρόπουσ γένος ελεύθερος
ἐπιστήμων γονέων, ἐπικληθέν μοι όνομα Εὐλάμπιος
καλούμαι. Ἀποκριθεὶς δὲ ο ήγεμόν λέγει· Εἰπέ οὖν, Εὐ-
λάμπιε, διὰ τί ελεύθερος τυγχάνων ὡς ἀγενής και
ἀσθήμων γονέων οὐ πειθαρχεὶς τοῖς δήγμασι τών αὐτο-
κρατόρων, και θύεις τοῖς θεοῖς; Ἀποκριθεὶς δὲ ο ἅγιος
Εὐλάμπιος εἶπεν· Ποίους θεοῖς ἔχω θύσαι; Ὁ ήγε-
μόν λέγει· Τῷ Διὶ και τῷ Ἀπόλλωνι, μάλιστα δὲ τῷ
μεγάλῃ Δημήτρῃ. Εὐλάμπιος εἶπεν· Ὁ πιστεύων αὐ-
τοῖς ἐπιπίπτει εἰς ἀπόλειαν· Ζεὺς γάρ ἐστιν ἡ ἀρχὴ τῆς
ἀπολείας· Ἀπόλλων δὲ ἐστι τῶν ψυχῶν ὀλεστρος. Δημή-
τρα δὲ ἡ δημηρῶσα* τās ψυχὰς τών εις αὐτὴν ἐλ-
πιζόντων. Μάξιμος δὲ ήγεμόν εἶπεν· Εὐλάμπιε,
κακῶς ποιεὶς καλολογῶν τοὺς θεοὺς· φοβοῦμαι, μή-
πως ὀργισθέντες ἐξανάλωσώσιν σε. Ἀποκριθεὶς δὲ ἅ-
γιος Εὐλάμπιος εἶπεν· Μὴ πλανῶ, ήγεμόν· δι γάρ
θεοὶ ὑμῶν δαιμόνια εἰσὶ, ἔργα χειρῶν ανδρόπου, ὁμοιοι
αὐτῶν γέγοντο οἱ ποιοῦντες αὐτὰ, και πάντες
οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτοῖς.

* αν δημεύ-
σασα?

B κακῶς ποιεὶς καλολογῶν τοὺς θεοὺς· φοβοῦμαι, μή-
πως ὀργισθέντες ἐξανάλωσώσιν σε. Ἀποκριθεὶς δὲ ἅ-
γιος Εὐλάμπιος εἶπεν· Μὴ πλανῶ, ήγεμόν· δι γάρ
θεοὶ ὑμῶν δαιμόνια εἰσὶ, ἔργα χειρῶν ανδρόπου, ὁμοιοι
αὐτῶν γέγοντο οἱ ποιοῦντες αὐτὰ, και πάντες
οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτοῖς.

6 Τότε ὀργισθεὶς ο ήγεμόν εἶπεν· Εὐλάμπιε,
ὡς ἐκ τοῦ σχήματος και τῆς θέσεως συνήρπασάς με·
ἐνόμίζων γάρ σε ανδρόπου εἶναι, ὡς ἔφη, ελεύθε-
ρον, ἀπλόωτη πλανώμενον. Τοῦτο γάρν σπλαγγχι-
σθεὶς ἐπὶ σὲ προσκαλεσάμενός σε πλησίον, παρή-
καισά σοι ὥστε φίλον εἶναι τοῦ αυτοκράτορος, και διά-
γειν σὺν ἡμῖν ἐν ελευθερίᾳ, οὐκ εἰδὼς ὅτι μικρὸς
τοῖς τρόποις ὑπάρχεις, και δεινῆς ψυχῆς κυριεύεις·
οἱ γάρ θεοὶ ὀργισθέντες τῇ ἀπονοίᾳ τῆς ἀφροσύνης σου,
και τῇ παρ' αὐτοῦ εἰς αὐτοὺς μελλούσῃ γίνεσθαι θυσίᾳ
ἀνάξιν σε δοκιμάσαντες, παρέδωκάν σε ἐμοὶ τοῦ
κακῶς ἀπολέσαι σε· διὸ και τὸ νῦν πάλιν παραινῶ
σοι φειδόμενός σοι ἀπελθε ἐπὶ τῶν βιωμῶν, και θύσας
ικέτευσον τοὺς οὐκ ἐλπίσαντας θεοὺς, ἰλέουσ γενέσθαι τῶν
παρὰ σοι εἰς αὐτοὺς τετολημμένων. Ὁ δὲ ἅγιος Εὐ-
λάμπιος εἶπεν· Ἄφρον και ἀνόητε, οὕτω πεπαρωμένην
ἐκτίσω τὴν καρδίαν ὥστε μὴ νοεῖν; Θεοὶ εἰσὶν, εἰπέ
μοι, οἱ μὴ ἔχοντες αἰσθησιν εἰς τὸ αἰσθάνεσθαι, μήτε
ἀκοῆς εἰς τὸ ἀκοῦειν, ἢ ὀφθαλμοῦς εἰς τὸ βλέπειν, μή
πόδας εἰς τὸ περιπατεῖν; Οὔτοι οὖν παταποὶ θεοὶ;
Τότε ὀργισθεὶς ο ήγεμόν λέγει· Ὁ ἐνυβρίσας τοὺς θεοὺς
ἀφαιρέσθω τὴν ἐσθῆτα διὰ τὴν αὐτοῦ προπέτειαν,
και ἐκταδεὶς τυπέσθω.

7 Μαστιζόμενος δὲ αὐτοῦ, και μηδὲν ὄλος ἀποκρι-
νομένου, ο ήγεμόν λέγει· Εὐλάμπιε, ἐπέστῃς, πῶς
αἰκίζουσιν οἱ θεοὶ; ἔργως, ὅποια ἡ ὀργὴ τῶν θεῶν ὑπάρ-
χει; παυσάμενός οὖν τῆς μαρίας ἐκείνης ὁμολόγηε θύειν
αὐτοῖς, και σωθῆσθαι ἐκ τῶν βασάνων. Ὁ ἅγιος Εὐλάμ-
πιος λέγει· Μόλις ἐπεισάς μοι, ὅτι οἱ θεοὶ σου χεί-
ρων σου εἰσὶν, μάλλον δὲ ἐκουσῖως ὁμοιοι αὐτῶν ἐγέ-
νου· ἐτυφλώθησαν γάρ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς διανοίας εἰς
τὸ μὴ βλέπειν τίς ἐστὶν ὁ Θεός ὁ δημιουργήσας τὰ
σύμπαντα. Τότε θυμωθεὶς ο ήγεμόν κελεύει διὰ
τεσσάρων ὑπηρετῶν εὐτόνους λεπτοῖς βουνεύροις τυπτε-
σθαι αὐτόν. Ὁ δὲ ἅγιος Εὐλάμπιος ἀναβλέψας εἰς
τὸν οὐρανὸν εἶπεν· Δέομαί σου, δεσποτα οὐρανοῦ τὸ και
γῆς, ο τὴν πληγὴν τὴν ἀνίατον θεραπεύσας τοῦ
Ἀδάμ, ὁ χορὸν ἁγίων ἀγγέλων συστησάμενος, και
δοξαζόμενος ἐπ' αὐτῶν μετά φόβου και τρόμου, σὲ

ut omnem convenientius discam veritatem, et
quam ob rem nostro traditus sit iudicio : neque
enim me iussit imperator temere et sine consi-
lio interficere homines, potissimum eos, qui
diis magnis sacrificant.

A. ANONYMO.

5 Tum accedens cursorum h aliquis, nomine
Apollonius, cum Adolescentis manus solvisset,
eum proxime ad praesidem deduxit. Tunc praes-
es multa cum adulatione dixit illi : Adolescens,
quod tibi nomen? indica mihi. Servus es, an
liber? et respondens juvenis dixit : Servus sum
Domini, qui in caelis est : secundum homines
vero sum genere liber ex claris oriundus pa-
rentibus, et nomen mihi datum est Eulampius.
Respondens autem praefectus, cedo igitur, in-
quit, Eulampi, cur tu, ingenuus cum sis, ve-
lut ignobilis et obscurorum parentum filius,
imperatorum mandatis non obtemperes, diisque
sacrifices? Respondens sanctus Eulampius dixit:
Et quibus ego diis sacrificem? Jovi, reponit
praefectus, et Apollini, maxime vero magnae
Cereris. Eulampius dixit : Qui credit in illos,
ruit in perditionem : etenim Jupiter interitus
principium est; Apollo autem animum exitium
est; ac Ceres perdit animas in se sperantium.
E Maximus praefectus dixit : Male agis, Eulampi,
maledicendo diis : vereor, ne forte ad iram pro-
vocati te perdant penitus. Sanctus autem Eu-
lampus respondens dixit : Noli errare, o praes-
es : vestri namque dii daemonia sunt, opera ma-
num hominum, similes illis fiant, qui faciunt
ea, et omnes, qui confidunt in eis.

frustra ad
sacrificandum
diis cecidit
h

6 Tunc iratus praefectus dixit : Eulampi, for-
ma tua vultuque me quasi abrupisti : existi-
mabam enim, te, ut aiebas, hominem esse li-
berum, simplicitate deceptum. Hac de causa
ego tui misertus propius te accedere iubens,
hortatus te fui, ut imperatoris amicus fieres, et
nobiscum in libertate degeres, nescius, quod
pollutis esses moribus, et atrocem animum pos-
sideres : dii enim in contumaciam dementiae
 tuae succensi, teque indignum reputantes, qui
ipsis sacrificares, tradiderunt te mihi, ut te ma-
le perderem : quapropter te nunc adhortor ite-
rum, parcens tibi : accede ad aras, et sacrifi-
cans venerare deos misericordes, ut propitii fiant
audaciae a te in illos admisse. Verum sanctus
Eulampius dixit : Demens et insensate, itane cor
dissolutum geram, ut neque potestatem habeam
recte cogitandi? cedo, diine sunt, qui nec sen-
sum habent, ut sentiant; nec aures, ut audiant;
nec oculos, ut videant; nec pedes, ut ambu-
lent? Hi tandem quales sunt? Tunc praefectus
excandescens dixit : Calumniator deorum exu-
atur vestibus ob proterviam suam, et extensus
percutiatur.

i
vestibus exui,

7 Cum vero flagellis caederetur, nihilque omni-
no responderet, dixit praefectus : Eulampi, per-
suasumne tibi est, qui dii puniant? nostin',
qualis sit deorum ira? ab illa ergo desistens in-
saniam sponde, te iis sacrificaturum, et tormentis
liberaberis. Sanctus Eulampus dixit : Ægre per-
suaseris mihi, quia dii tui sunt manuum tua-
rum; valde autem ipsis similis sponte factus es :
excecati enim sunt mentis tuae oculi, ne videas,
quis sit Deus universorum conditor. Tunc iras-
tus praefectus iubet eum a quatuor ministris te-
nibus boum nervis acriter cedi. At sanctus
Eulampus in caelum suspiciens dixit : Oro te,
Domine caeli et terre, qui immedicabile Adami
vulnus curasti, qui sanctorum Angelorum cho-
rum in unum congregasti, qui glorificaris ab
eis

flagellis exdi

A. ANONYMO.

eis cum metu et tremore, te, Domine, Salvatorem et Redemptorem invoco; eripe me ex cogitationibus impiissimi Maximi, intemeratum me conserva ad gloriam tuam, et averte a me horum tormentorum cruciatum. Cum autem diu excruciatu esset Adolecens, tortores quidem deficiebant; qui vero torquebatur, apparebat illustrior. Tunc praefectus dixit; Parcite ei et finite eum assurgere. Ubi vero sanctus Martyr surrexerat, plenus Spiritu Sancto ait: Quid canis instar furis, Christum impugnans? agnosce, quod ad iram provocas Deum Creatorem tuum: etenim haec quidem pro Deo patior, confidens, me liberatum iri errore diabolico; tu vero, qui haec mihi inferis, in aeternum punieris. Maximus praefectus dixit: Per deos immortales, talibus ego te tormentis afficiam, ut hominibus singulis te sim manifestaturus, quod, cum Christianus non sis, maligne mentiaris, te ipse decipiens.

et alius

8 His auditis, S. Eulampius, suaviter subridens, dixit: Gaudeo, Maxime, de tuis in me convitiis: ego autem per haec certaminis bravium recipere festino. Quae cum audisset praefectus, ira succensus est, jussitque eum in equuleo suspensum radi. Cum vero scalperetur crudeliter et adstantes obstupescerent, Martyr voce magna clamavit: Qui regnas in secula, Christe Deus, exaudi me, et impio praefecto ostende, veras esse promissiones tuas. Lictores autem ipsum scalpendo fatigabantur. Tum jussit eum praefectus a ligno deponi, et manuum pedumque digitos tenuibus ligari funibus k, dixitque ei: Sacrifica diis. Sanctus Eulampius dixit: Impuris demonibus non sacrifico, sed colo Deum meum Jesum Christum, pro salute mea crucifixum. Maximus praefectus dixit: Manifestam facis insaniam tuam, dum Crucifixo adhaeres. Et quid, reponit sanctus Eulampius, impedimento vobis est, quo minus omnium Deum et triumphale ejus signum agnosceatis? haud aliud, quam mens vestra incredula: scriptum est enim, crucis nomen Judaeis quidem scandalum, gentibus autem factum esse stultitiam. Maximus praefectus inquit: Estne ergo Deus crucifixus? Reposuit Sanctus: Diine sunt, qui sensu carent et motu, surdi et caeci, ligna et lapides, opera manuum? Respondit praeses: Suspice, Eulampii, C et intuere polum, solemque lumen diffundentem, et astrorum cursum, quae amittere cupis, et occumbere. Haec, inquit Martyr, vides et miraris, et eorum Factorem Dominumque non intelligis; si igitur Deum, qui haec condidit, vis cognoscere, crede in Christum, et ea recte percipies: per hunc enim omnia visibilia nobis et invisibilia facta sunt.

cruciatibus torqueri jubetur.

9 Maximus praefectus dixit: Quis ergo horum omnium Deus est? Crucifixus? Sanctus Eulampius respondit: Tu, improbus cum sis, passionem quidem audivisti, eamque velut infirmitatis indicium admittis; sed virtutem resurrectionis ejus non intelligis: non enim vis ipsi credere. Praefectus dixit: Multas ego sermonum tuorum ambages audivi: caeterum autem, Eulampii, obedire velis et diis sacrificare, ne me cogas atrocibus te perdere suppliciiis. Sanctus Eulampius dixit: Quibuscumque mihi ad vitam utilibus, et possessionibus, et genere, et patria sum orbatus, ut veras caelestesque possiderem divitias, quas neque tu, neque imperator tuus, neque mundi regna mihi possint eripere. Si ergo torquere me cupias, torque. Praefectus di-

επικλοῦμαι, Κύριε, τὸ σωτήριον καὶ λυτρωτήν, ῥύσαι με ἀπὸ τῆς ἐπινοίας τοῦ ἀσεβεστάτου Μάξιμου, ἄσπυλον με διατήρησον ἐν τῇ δόξῃ σου, καὶ ἀπόστρεψον ἀπ' ἐμοῦ τὴν τὸν βασανιστηρίων τούτων κόλασιν. Ἐπὶ πολὺ δὲ βασανιζομένου τοῦ παιδός, οἱ μὲν βασανίζοντες ὑπόνησαν· ὁ δὲ βασανιζόμενος δοκιμώτερος ἐγένετο. Τότε λέγει ὁ ἡγεμὼν· Φείσασθε αὐτοῦ καὶ ἄφετε ἀναστῆναι. Ἀναστάς δὲ ὁ ἅγιος Μάρτυς καὶ πληθεῖς πνεύματος ἁγίου εἶπεν· Τί μαίνοι ὡς κύνων μαχόμενος κατὰ Χριστοῦ; ἐπίγνωδι ὅτι παροργίζεις Θεὸν τὸν ποιήσαντά σε· ἐγὼ μὲν γὰρ διὰ τὸν Θεὸν ταῦτα πάσχω, πιστεύων ῥησθήναι ἀπὸ τῆς πλάνης τοῦ διαβόλου· σὺ δὲ ὁ ταῦτα μοι ἐπάγων, αἰώνως κολασθήσῃ. Μάξιμος ὁ ἡγεμὼν εἶπεν· Μὰ τοὺς θεοὺς τοὺς ἀδανάτους τοιάυταις σε κολάσειν τιμωρήσομαι, ἵνα πάντων ἀνθρώπων εὐφρανῶν σὲ ποιήσω, ὅτι μὴ ὢν Χριστιανὸς κακοήθως ψευδοῦμαι ἐαυτὸν ἀπατῶν.

8 Ὁ δὲ ἅγιος Εὐλάμπιος ἀκούσας ταῦτα, καὶ ἰδὼν γελάσας εἶπεν· Χαίρω, Μάξιμε, ἐπὶ τῇ ὑπὸ σοῦ λοιθωρίᾳ· ἐγὼ δὲ σπεύδω ἐν ταύτῃ τὸ βραβεῖον τῆς ἀθλήσεως δεῖξασθαι. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ ἡγεμὼν ὀργίσθη, καὶ κελεύει ἀναρτίθεται αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ξύλου ἐξέσθαι. Ἐσομένου δὲ αὐτοῦ δεινῶς καὶ τῶν ἐπιστοῶν θαυμαζόντων, φωνῇ μεγάλῃ ὁ Μάρτυς ἀνεβόησεν· Ὁ βασιλεῦς εἰς τοὺς αἰῶνας, Χριστὲ ὁ Θεός, ἐπάκουσόν μου, καὶ δεῖξον τῷ κακίφρονι ἡγεμῶνι, ὅτι ἀληθεῖς ὑπάρχουσιν αἱ ἐπαγγελίαι σου· ἠγούνησαν δὲ οἱ δήμιοι τοῦ ζῆεν αὐτὸν. Τότε κελεύει ὁ ἡγεμὼν κατενεχθῆναι αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ξύλου καὶ δεῖξῃν αὐτῷ χεῖρας αὐτοῦ καὶ τοὺς πόδας ἀπὸ τῶν δακτύλων ἕως ἰεπταῖς, καὶ λέγει αὐτῷ· Θύσον τοῖς θεοῖς. Ὁ ἅγιος Εὐλάμπιος εἶπεν· Ἐγὼ δαίμοσι ἀκαθάρτοις οὐ θύω, ἀλλὰ τῷ Θεῷ μου λατρεύω Ἰησοῦ Χριστῷ, τὸ σταυρωθέντι διὰ τὴν ἐμὴν σωτηρίαν. Μάξιμος ἡγεμὼν εἶπεν· Κατάδηλον ἐποίησας τὴν σεαυτοῦ μωρίαν, ἐσταυρωμένῳ προσέχων. Ὁ ἅγιος Εὐλάμπιος· Τί γὰρ ἐστὶ τὸ ἐμποδίζον ἐπίγνωσιν ὑμᾶς τὸν ἐπὶ πάντων Θεόν, καὶ τὸ νικοῦν αὐτοῦ σημεῖον; οὐδὲν ἕτερον, ἀλλ' ἡ ἄπιστος ὑμῶν γνώμη· γέγραπται γὰρ Ἰουδαίους μὲν σκάνδαλον, ἔθνεσιν δὲ μωρίαν τὸ τοῦ σταυροῦ ὄνομα γεγονέναι. Μάξιμος ἡγεμὼν εἶπεν· Ἔστιν οὖν Θεὸς ἐσταυρωμένος; Ὁ ἅγιος εἶπεν· Εἰσὶν δὲ θεοὶ ἀναίσθητοι, καὶ ἀκίνητοι, κωφοὶ, καὶ τυφλοὶ, ξύλα, καὶ λίθοι, ἔργα χειρῶν· Ὁ ἡγεμὼν εἶπεν· Ἀνάβλεψον, Εὐλάμπιε, καὶ θέσσαι πῶλον, καὶ φωσφόρον ἔλαιον, καὶ ἄστρων χωρείας, ἅτινα καταλίπειν θέλεις, καὶ ἀποθανεῖν. Ὁ Μάρτυς εἶπεν· Ταῦτα ὄρας καὶ θαυμάζεις, F καὶ τὸν αὐτῶν δημιουργὸν καὶ θεοπότηρον κατανοεῖς; εἰ θέλεις οὖν ἐπίγνωσιν Θεὸν τὸν ποιήσαντα ταῦτα, πίστευσον εἰς Χριστὸν, καὶ ἐπιγνώσεις καὶ ταῦτα ὀρθῶς· δι' αὐτοῦ γὰρ πάντα τὰ παρ' ἡμῖν ὀρώμενα, καὶ μὴ ὀρώμενα γέγονασιν.

9 Μάξιμος ἡγεμὼν εἶπεν· Τίς οὖν ἐστὶν πάντων τούτων Θεός; Ὁ ἐσταυρωμένος; Ὁ ἅγιος Εὐλάμπιος εἶπεν· Σὺ κακούργος ὢν, τὸ μὲν πάθος ἀήκως, καὶ τοῦτο ὁμολογεῖς ὡς ἀσθενείας σημεῖον, τὴν δὲ δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ οὐ κατανοεῖς· οὐ γὰρ θέλεις πιστεῦσαι αὐτῷ. Ὁ ἡγεμὼν λέγει· Πολλὴ σου περιεργὸν λόγων ἀκήνοια· ἀλλὰ τοῦ λοιποῦ πείσαι καὶ θύσαι θέλῃσον τοῖς θεοῖς, Εὐλάμπιε, ἵνα μὴ με ἀναγκάσῃς θεναιὶς κολάσειν ἀναλῶσαι σε. Ὁ ἅγιος Εὐλάμπιος εἶπεν· Πάντων τῶν κατὰ τὸν βῆν μου χρημάτων, καὶ κτημάτων, καὶ γένους, καὶ πατρίδος ἐξενώσθη, ἵνα τὸν ἀληθινὸν καὶ οὐράνιον πλοῦτον κτήσωμαι, ὃν οὔτε σὺ, οὔτε ὁ ἀυτοκράτωρ σου, οὔτε αἱ τοῦ κόσμου βασιλείαι ἀφελεῖν ἀπ' ἐμοῦ δύναται. Εἰ οὖν δοκίει σοὶ βασανίζεσθαι, βασάζεις. Ὁ ἡγεμὼν εἶπεν· Καθάρσις καὶ ἀμύπητος καὶ ἡμεῖς θύομεν θεοῖς, καὶ σὺ

πῶς

A πῶς τοιαύτας εἰδωλα αὐτοὺς ἀποκαλεῖν; Καὶ κλεῖται ἐνεχθῆναι κράβατον σιδηροῦν, καὶ ἐπιτεθῆναι ἐπ' αὐτὸν τὸν ἅγιον Εὐλάμπιον, καὶ ἐκπυροῦσθαι σφοδρῶς. Ἐκπυροῦμένου δὲ τοῦ ἁγίου ὑπὸ τῆς φλογός, διερρήγνυτο τὸ σῶμα αὐτοῦ. Ἀναβλέψας δὲ εἰς τὸν οὐρανόν, φωνῇ μεγάλῃ εἶπεν· Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ ὀδηγὸς τῶν πεπλανημένων, ὁ λιμὴν τῶν γεμαζομένων, ὁ ἰατρός τῶν ἀσθενούντων, ἐπέβλεψον ἐπ' ἐμὲ, καὶ ἀνάγαγε ἐκ τῆς θλίψεως ταύτης, καὶ κούφισον ἀπ' ἐμοῦ τὸν πόνον τοῦ πυρός τούτου. Καὶ ἐκέλευσεν ὁ ἡγεμὸν ἀνεχθῆναι αὐτὸν τῶν βασάνων, καὶ ἤρξατο μετὰ κολακείας λέγειν αὐτῷ· Τένον Εὐλάμπιε, σπλαγγίζομαι ἐπὶ τῷ κἀλλεῖ σου· ἀλλὰ διὰ τὸν φόβον τοῦ αυτοκράτορος οὐ δύναμαι παρθεῖν τὸ πρόσταγμα. Χαρίζομενος οὖν κἀμοί, καὶ τῇ σεαυτοῦ ἡλικίᾳ προσελθὼν εὖσον τοῖς θεοῖς, καὶ ἔση φίλος τοῦ αυτοκράτορος, καὶ πολλῶν ἄρξει. Ὁ ἅγιος Εὐλάμπιος εἶπεν· Τί ἐχω εὖσαι, ἢ ποῖα θεῶ; Ὁ ἡγεμὸν εἶπεν· Τῷ Διὶ, καὶ τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ τῇ θεῷ Δημήτρει. Ὁ ἅγιος Εὐλάμπιος εἶπεν· Πού εἰσιν οἱ θεοὶ σου, ἵνα ἴδω αὐτοὺς; Καὶ περιχαρῆς γενόμενος (ὁ ἡγεμὸν) εἶπεν· Τί καλὴ ἢ μακροθυμία. Τὸν νεανίαν ἀναλαβόντες τὸν ἀνάξιον τῶν θεῶν ἐν τῷ ἐξουσιωγραφίᾳ, τὴν δεύσαν αὐτῷ τιμὴν ἀπονεύματε, ὅπως τῇ ἑωσθεν προσαχθεῖς, ὡς ἐφη, ὅσῃ τοῖς θεοῖς.

xit: Puris et irreprehensibilibus diis nos ipsi sacrificamus, et quomodo tu eos audes idola appellare? jussitque afferri lectum ferreum, atque huic imponi sanctum Eulampium, et crudeliter exuri. Cum autem flamma adurebatur Sanctus, corpus ejus dissolvebatur. Tum vero cælum suspiciens, elata voce dixit: Domine Jesu Christe, dux errantium, naufragantium portus, curator infirmorum, respice in me, et ex hac me tribulatione erue, et aufer a me istius ignis dolorem. Et jussit præfectus eum suppliciis eximi, cæpitque ei cum adulatione dicere: Fili mi, Eulampi, tuæ me pulchritudinis miseret; verum ob metum imperatoris haud possum contraire edicto. Gratificans igitur et mihi, et ætati tuæ, accedens sacrificia diis, imperatorisque eris amicus ac multa consequere. Sanctus Eulampius dixit: Cuinam ego sacrificem vel quali Deo? Jovi, inquit præfectus, Apollini et deæ Cereri. Ubi, respondet Sanctus, dii tui sunt, ut videam eos? Tum (præfectus) repletus gaudio inquit: Quam bona est longanimitas! Adolescentem, diis inhonoratum, in excubitorium suscipientes, debitum ei honorem reddite, ut mane adductus, diis, ut dixit, sacrificet.

A. ANONYMO.

ANNOTATA.

a Sub hoc quidem imperatore Martyres nostros pro Christo decertasse, martyrologi, Græcos Menæorum ac Menologiorum auctores secuti, cum hoc anonymo communiter asserunt; ast præclarum eorum certamen verisimilius sub Maximino contigisse, non improbabilius (Comment. præv. videsis) potest statui.

b Eandem vocem ἡγεμονεύοντος, quam Raderus hic urbi præfecto, Sirletus præsidente vertit, Menæa adhibent; ut adeo civitatis dumtaxat Nicomediensis, non totius Bithyniæ præfectura huic præsidii, qui eodem ubique Maximi compellatur nomine, tribuenda videatur. At vero, quæ paulo inferius his in Actis de Maximo, edicta per provinciam divulgare jussu, totique præsidente Bithyniæ referuntur, opinionem hanc videntur evertere: verum lapsus hic auctorem fuisse, pronum est conjicere, cum Bithynia post Maximi, non ejus, sed qui cum Balbino imperavit, tempora consularis sit facta, in eoque statu, ut inquit Pancirolos in Notit. Dignit. cap. 127, usque ad Justinianum permanserit, et a solis consularibus viris, qualis hic Maximus nullibi reperitur, regi soleret.

c Non quod ea, quam Diocletianus et Galerius anno probabilius 303 movere in Christianos ceperant, ubique jam plane intermississet, postquam prior jam ab anno 305 imperium abdicarat, posterior vero anno 311 mense Maio excesserat e vivis; sed quod excogitatis novi generis suppliciis, edictisque publicis multo decessoribus suis crudelius in Christi assecclas, qui per decumbentis Galerii mandatum tantisper respirare incipiebant, Maximinus desæviret.

d Vide superius dicta ad lit. a.

e Ita hanc phrasim vertendam duci ob ea, quæ præcedunt ac proxime sequuntur.

f Lib. 3 Reg. 19, §. 3.

C g Hæc comprehensionis S. Eulampii occasio tum in Meræis, tum in utroque, Basiliano nempe et Sirletano, Menologio constanter asserta, apud Metaphrasem spontaneo Sancti in civitatem regressui adscribitur: Relicta pariter, inquit apud Lipom. laudatus auctor, solitudine, descendit (S. Eulampius) ad habitandum in civitate. Quæ quomodo cum præcedentibus, ubi Martyr, relicta urbe, quod divinum Christi nomen tam impudenter irrideri ac subsannari videre non posset, amplexus solitudinem dicitur, cohæreant, nemo sane, cum, Sancto nostro in urbem Nicomediensem redeunte, divini nominis irrisio etiam amplius illic invaluisse, facile percipiet, nisi id singulari forsitan Dei instinctui, aut vix aliquid effecturo sancti Adolescentis zelo tribuendum consequatur.

h Varia istius vocis significatio in utroque Cangii Glossario videri potest: hic autem per illam apparitorem designari, ex adjunctis existimo.

i Familiaris hæc plurimis Martyribus de idolorum vanitate ad tyrannos responsio ex PS. 113 et 134 desumitur; quem utrumque psalmum, de unius veri Dei existentia, ac insana falsorum numinum multitudine tractantem, Christiani forte, præsertim persecutionum tempore, tam frequenter inter sese concinere consueverant, ut hunc omnes, etiam juniores, alte adeo memoriæ impressum gererent, ut inde ad objecta quælibet aptissima responsa ex templo depromerent.

k Hoc et præcedens supplicium in Actis Metaphrasticis hunc in modum descriptum reperitur: Tyrannus... ligno appendens indomitam statuam consumebat carnes lacerationibus; et ad medullas et ossa usque subibat dolor, et principales partes corporis attingebat... Deinde cernens, se esse superatum, tenuibus... loris pedum et manuum adstrictos digitos jubet violenter circumtrahi, quod

A. ANONYMO.

quod ei intolerandum reddebat cruciatum. Nam cum confrigerentur articuli et violenta extensione quodammodo striderent, contigit Athletam prope morte affici, quod compages omnium membrorum corporis a sua sede et ordine dimoverentur.

CAPUT II.

Contrito Eulampii precibus simulacro, Fratri se jungit Eulampia, atque ambo cum plurimis aliis martyrium consummant.

Eulampius, irrisus diis,

Aderat jam tertia Martis dies, qua diis sacrificari oportebat; præcepitque præses, ut præcones adjacentem omnem regionem et civitatem obirent, ita edicentes: Eulampius, nuper Crucifixi, nunc vero deorum amicus, accedit ad aras, ut sacrificet, deosque, quos ignorantia deceptus ad iram provocarat, veneretur. Omnes igitur unanimiter convenientes festivitatem una cum Adolescente celebremus. Congregata ergo magna cum e civitate, tum ex circumjacentis locis multitudine, jussit præses Eulampium, Dei famulum, advocari: qui cum venisset, dixit ei præfectus: Lætare, Eulampi, ecce dii conservatores universi; vide robor eorum atque potentiam. Sanctus Eulampius dixit: Isne a me sacrificandum? Mene, ait præses, nunc decipies, Eulampi? agnosce ergo, quod dii execrentur eos, qui absurda effutiunt. Vernum Christi Martyr ad simulacrum accedens dixit: Tibi loquor, deus lapidee, vin' comedere? vin' bibere? vin' vestibus indui? an indiges sacrificiis? Tum præfecto, ecce, inquit, dii tui stant otiosi, et non sedent; sedent et non assurgunt; citharizantes et tripudiantes nullatenus audiunt: os ipsis apertum est, nec loquuntur; oculis suis non vident: clamamus et non percipiunt; sacrificamus, et nidorem non olfaciunt; manus habent, nec suscipiunt hostias. Si jubes, aliquem ex iis dejiciam, nec se opponet, aut resistet, aut irascetur, neque vel imperatorem, vel præfectum vocabit in auxilium: si quis autem eis dixerit, deus vel dæmon, nec honori, nec decori hæc ducent. Vide ergo, o præses, qualia sint numina vestra a.

C uniusque etiam simulacro suis ad Deum precibus committito,

11 Maximus præfectis dixit: Multa loqueris, Eulampi, atque per hæc stupore nos percullisti: nonne agrestis eras, et cum bestiis conversabaris? quomodo philosophicæ doctrinæ factus es particeps? Respondit sanctus Eulampius: Te ego non reprehendo; cum enim excæcatus sis a diabolo, ignoras, qualem Deus sapientiam tribuat diligentibus se. Præfectus autem iratus dixit: Audax et injuriosa Dei tui est sapientia. Absit, inquit sanctus Martyr, sed ut scias, quomodo Deus meus ad iram provocetur et patienter ferat, suffer et vide. Tunc sanctus Dei Puer sublevans in cælum oculos dixit: Domine, Deus meus, qui suscepisti sacrificium Abrahamæ, suscipe et meam deprecationem, et manifesta te mihi hoc certaminis tempore, nec derelinquas me, Domine, sed da gloriam Nomini tuo, non propter præfectum tantum, sed et propter adstantium multitudinem: tu enim respicis omnes sperantes in te. Hæc elocutus, dixit simulacro: Surdo tibi et mutò dico, illico in terram prolabere. Et hæc proferente sancto Eulampio, statim Jovis ð statua diffracta, et instar pulveris

Ἐφθασεν δὲ καὶ ἡ τρίτη ἡμέρα τοῦ Ἀβραάμ, ὅτε ἔδει θύειν τοῖς θεοῖς· καὶ ἐκέλευσεν ὁ ἡγεμὼν κήρυκας κατὰ πᾶσαν τὴν περιχώρον καὶ τὴν πόλιν διαλεῖν, λέγοντας οὕτως· Ὁ Εὐλάμπιος, ὁ ποτὲ τοῦ ἑσταυρωμένου, νῦν δὲ φίλος τῶν θεῶν ἀνέρχεται ἐπὶ τὸν βωμὸν θύσαι, καὶ θεραπεύσαι ὅς κατὰ ἄγνοιαν πλανώμενος παρώργισεν θεοὺς. Πάντες οὖν ὁμοθυμαδὸν συνελθόντες συνεορτάσωμεν τῇ νύκτι. Συνελθόντος οὖν ὄχλου πολλοῦ τῆς τε πόλεως καὶ πάσης τῆς περιχώρου ἐν τῇ νύκτι, κηλεύει ὁ ἡγεμὼν καλεῖσθαι τὸν τοῦ Θεοῦ δούλου Εὐλάμπιον· εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ, ὁ ἡγεμὼν εἶπεν· Χαίρεις, Εὐλάμπιε, ἴδε οἱ θεοὶ τὴν οἰκουμένην συντηροῦντες, ἴδε τὴν δύναμιν αὐτῶν καὶ ἰσχύϊν. Ὁ ἅγιος Εὐλάμπιος εἶπεν· Τοῖτοις ἔγω θύσαι· Ὁ ἡγεμὼν λέγει· Καὶ νῦν σοφίη με, Εὐλάμπιε; γίνωσκε οὖν, ὅτι οἱ θεοὶ βδελύσσονται τοὺς ἀλόγιστα φεγγημένους. Ὁ δὲ Μάρτυς τοῦ Χριστοῦ προσελθὼν τῷ ἀγάλματι εἶπεν· Σοὶ λέγω, κίθων θεῖ, θέλεις φαγεῖν; θέλεις πίνειν; θέλεις ἐνδύσασθαι; χρεῖζεις θυσιῶν; Καὶ λέγει τῷ ἡγεμῶνι· Ἴδε, οἱ θεοὶ σου κρογοῖστανται, καὶ οὐ καθεύδονται, καθεύδονται καὶ οὐκ ἀνίστανται· κίθαρίζονται καὶ ὀρχομένουσιν οὐδ' αὐμῶδες ἀκούουσιν τὸ στόμα ἀνάσσει, καὶ οὐ λαλοῦσιν· οὐδ' ὀφθαλμοὶ αὐτῶν οὐ χρορᾶσιν· κρᾶζομεν καὶ οὐκ ἀκούουσιν· ὄσμεν, καὶ οὐκ ὀσφραίνονται τῆς κνίσης· χεῖρας ἔχουσι, καὶ οὐκ ἐπιλαμβάνονται τῶν θυσιῶν. Κηλεύεις, καταβάλλωμεν ἑξ αὐτῶν καὶ οὐκ ἀντιτίθει, οὐκ ἀντιποιεῖται, οὐκ ὀργίζεται, οὐ καλεῖ τὸν αὐτοκράτορα πρὸς βοήθειαν, οὐ τὸν ἡγεμῶνα· ἔδην δὲ καὶ καλέσῃ τις, θεὸς ἢ δαίμων, οὐ τιμῆν ταῦτα ἡγεῖται, οὐκ ἀτιμῶν. Ἴδε οὖν ἡγεμῶν, τὰ σεβάζματα ὑμῶν ὅποια ἐστίν.

11 Μάρτυς ἡγεμῶν λέγει· Πολυλογεῖς, Εὐλάμπιε, ἐξέστησας δὲ ἡμᾶς ἐν τοῖτοις· οὐκ ἄγροικος ἦς, καὶ τῶν θηρίων συνόμιλος· πῶς ἐγένου φιλοσοφικῆς μετέχων ἐπιστήμης; Ὁ ἅγιος Εὐλάμπιος εἶπεν· Οὐ μέμφομαι σε· ἐσοτισμένος γὰρ ὤς ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ἄγροικὸς ποῖαν σοφίαν διδῶσι τοῖς ἀγαπῶσι αὐτὸν Θεός. Ὁ δὲ ἡγεμὼν ὀργισθεὶς λέγει· Τολμηρόδης, καὶ ὑβριστικὴ σοφία παρὰ τῷ Θεῷ σου ἐστίν. Ὁ ἅγιος Μάρτυς εἶπεν· μὴ γένοιτο, ἀλλ' ἦ εἶδης, πῶς ὁ Θεός μου καὶ παροργίζεται, καὶ μακροθυμεῖ, ἀνάσχει καὶ ἴδε. Τότε ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ παῖς ἀνατεινὰς τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπεν· Κύριε, ὁ Θεός μου, ὁ δεζόμενος τὴν θυσίαν τοῦ Ἀβραάμ, δέξαι κἀμοῦ τὴν δέησιν, καὶ ἐπιφάνηθι μοι ἐν τῇ ὄρα ταύτῃ τοῦ ἀγῶνος, καὶ μὴ ἐγκαταλίπῃς με, δέσποτα Κύριε, ἀλλὰ θὸς δόξαν τῷ ὀνόματι σου, οὐ διὰ τὸν ἡγεμῶνα μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς περιστάτους ὄχλους· σὺ γὰρ ἐπέλεψον* ἐπὶ πάντας τοὺς ἐλπίζοντας ἐπὶ σοί. Καὶ ταῦτα εἰπὼν, λέγει τῷ ἑσῶνι· Σοὶ λέγω τῷ κοφῷ καὶ ἀλόγῳ δεῦρο ταχὺ ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ εἰπόντος τοῦ ἁγίου Εὐλάμπιον ταῦτα, εὐθὺς ἐβράβη τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς, καὶ ἐγένετο ὥστε κουαρτὸς, καὶ τινας τῶν παρῆστων ἀνέκραξαν μεγάλην τῇ φωνῇ· Μέγας ὁ Θεός.

A Θεός Εὐλαμπίου, ὁ ποιήσας τοιαῦτα σημεῖα δι' αὐτοῦ.

facta est; et quidam adstantium magna voce exclamarunt: Magnus Deus Eulampii, qui propter eum talia signa patravit.

A. ANONYMO.

* αν περι- πλάγη? * αν θάψει? 12 Καὶ ἐξηγήσατο ἐξ αὐτῶν λόγῳ τις περι- πλάγει* τῷ τραχήλῳ τοῦ ἁγίου Εὐλαμπίου ἐπὶ πάντων λέγουσα· Ἀδελφε μου, μή σβῆθι, διὲ μία μήτηρ ἔτεκεν ἡμᾶς, καὶ τὸν αὐτὸν ἐδηλάσαμεν μασθὸν τῆς πίστεως· μία πόλις ἡμεῖν· ἐν γένος· συνταφόμεν ἀλλήλοις·

12 Et ex illis exsiliens c quaedam Puella amplexa est collum sancti Eulampii coram omnibus dicens: Memento, Frater mi, quod eadem nos mater pepererit, et eadem fidei ubera suxerimus; una nobis civitas, unum est genus; sepeliamur una, eadem nos ambos terra condet; magnus enim Deus, quem tu elegisti, et magna potestas illius; Frater mi, ne me prives Christi tui gratia, ut et ego dignareperiar, qua serviam Deo, cui tu credidisti; pro me igitur deprecare, quia vereor supplicia, ut patienter ea feram, et digna reputer, qua tecum certamen conficiam, et coronam adipiscar. Tum praefectus toto vultu iram manifestans, adstantem multitudinem veritus, jussit eum cum Virgine comprehendere et in carcerem abripi, eosque per totum corpus ferreis vinculis gravari: furor enim timorque eum corripuerant propter simulacri destructionem:dixit autem assessori suo:age, ineamus consilium, quomodo statim illos simus perdituri, priusquam totam civitatem ad deos deserendos commoveant. Tertio vero die praefectus pro tribunali sedens, jussit Virginem ad se adduci.

una cum sorore Eulampia, ad eum tunc accedente, in carcerem trucidatur.

Αδελφε μου μὴ με ἀποβάλῃς ἐκ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ σου, ὅπως καταξιώσῃ κατὰ δουλεύσαι Θεῷ, ὃ σὺ πεπίστευκας· δεήθητι οὐν ὑπὲρ ἐμοῦ, διὲ φοβούμαι τὰς βασάνους, ὅπως ὑπομείνω καὶ καταξιώσῃ μετὰ σοῦ τελειωθῆναι, καὶ λαβεῖν τὸν στέφανον. Τότε σκυθρωπώσας ὁ ἡγεμὼν, δεδοικώς τὸν περιστάτω ὄχλον, κελύει τὸν συσχεθῆναι μετὰ τῆς παρθένου, καὶ ἀπενεχθῆναι ἐν τῇ εἰρητῇ, καὶ σιθιρωθῆναι αὐτοὺς κατὰ πάντας τοῦ σώματος· μανία γὰρ καὶ φόβος συνέσχευ αὐτὸν διὰ τὴν τοῦ ἀγάλματος ἀπόλειαν· λέγει δὲ τῷ συναδελφῷ αὐτοῦ· Δεῦρο σκεψόμεθα πῶς τάχειον ἀναλώσωμεν αὐτοὺς πρὸ τοῦ ἀναστατώσαι πᾶσαν τὴν πόλιν καταλιπεῖν τοὺς θεοὺς. Τῇ δὲ τρίτῃ ἡμέρᾳ καθίστας ἐπὶ τῷ βήματι ὁ ἡγεμὼν κελύει εἰσαχθῆναι Β τὴν Παρθένον.

13 Ea autem deducta, dixit praefectus: Dico, quae adstas, nomen et conditionem tuam. Reposuit Virgo: Libera sum et vocor Eulampia; precor autem, ut Christi fiam famula. Maximus dixit: Nonne aliud tibi nomen, et praetimore illud non confiteris? honestam enim te et decoram video: verum cur tibi visum est ad sacrificia accedere et excitare populum? pulchritudine impii delectata es? an tibi persuasit, usus veneficium, hominem colere crucifixum? adeone te incendit, ut et nomen ejus indueris? Martyr Eulampia dixit: Sicut nos ambo una nativitas inter mortales edidit, ita spero, futurum, ut et ambo uni Deo viventi famulemur; accenderunt enim cor meum solius Dei vivi eloquia: parata igitur sum ad omnia tormenta: fac ergo, quod vis; futurum enim, spero, ut per preces fratris mei Eulampii digna habear, ut venerer Christum. Tunc iratus praefectus dixit: Alapis d eam caedentes dicite, ne tam impudenter praesidem alloquatur. Dum autem illa in facie percuteretur, jussit et sanctum Eulampium accessi, dixitque: Ecce veneficium et deorum adversarium; praecipitque, ut succederetur lebes et Sanctus in eum projiceretur. Ministri autem diaboli mandatum exequabantur: at sanctus Martyr, lebetem ingressus, glorificabat Deum, dicens: Benedictus es, Domine Deus, quem laudant angeli, et cherubim et seraphim: qui uno verbo universa creasti, libera me ab hoc insano et insensu tyranno, ut superata infirma ejus potentia, annumerer iis, qui gloriae tuae placent. Tunc praefectus virginem Eulampiam intuens, dixit illi: Miseret me tui; audi me ut patrem tuum, et sacrificia diis, ne pulchritudinem tuam suppliciiis perdam: vides enim, ut succensus sit lebes; quid ergo placet? sacrificas, an te tormento subjiciam?

E Eulampia ex hoc educta alapis exditur, Eulampioque in bullentem lebetem coniecto,

13 Εἰσαχθεῖσθαι δὲ αὐτῆς ὁ ἡγεμὼν λέγει· Λεγέτω ἢ προστάτω τὸ ὄνομα καὶ τὴν τύχην· Ἡ Παρθένος λέγει· Ἐλευθέρᾳ εἰμι, καὶ Εὐλαμπία λέγομαι, δούλη δὲ Χριστοῦ γενέσθαι εὐχόμαι. Μάξιμος λέγει· Μὴ ἕτερον ὄνοματι κέκλησαι, καὶ διὰ τὸν φόβον οὐχ ἄλογαίεις; σεμνὴν γὰρ σε, καὶ εὐπρόσωπον ὄρω· τί θεοσεβόδῃς ἐπεισελεῖν ταῖς θυσίαις, καὶ ἀναστατοῦ ποιῆσαι τὸν λαόν; εἰς τὸ κέλλος τοῦ ἀνοσίου ἐτερφθῆς; ἢ καὶ σὲ ἐπεισευφραμικεύσας ἄνθρωπον σέβειν σταυρωμένον; τοσοῦτον ἐπίρωσεν σε, διὲ καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ περιβάλῃ; Εὐλαμπία ἢ μάρτυς λέγει· Ὅσον ἐν βροτοῖς ἀμφοτέρους μία φύσις ἔτεκεν, οὕτως ἐλπίζω διὲ καὶ ἐν Θεῷ ζῶντι ἀμφοτέροι δουλεύσωμεν· ἐξεπύρωσεν γὰρ μου τὴν καρδίαν τὰ λόγια τοῦ μόνου ζώντος Θεοῦ· ἔτοιμος οὖν εἰμι πρὸς πᾶσαν τιμωρίαν· ὃ οὖν βούλει, πράττε· ἐγὼ γὰρ ἐλπίζω διὰ τῆς δεήσεως τοῦ ἀδελφοῦ μου Εὐλαμπίου καταξιώσθαι τῷ Χριστῷ προσκυνῆσαι. Τότε ὀργισθεὶς ὁ ἡγεμὼν λέγει· Ἐξυλαπίζοντες αὐτὴν λέγετε, μὴ οὕτως ἀναίδως λάβει τῷ ἡγεμῶν· βασίζομένης δὲ αὐτῆς, κελύει εἰσαχθῆναι καὶ τὸν ἅγιον Εὐλάμπιον. Λέγει· Ἴδε ὁ μάγος καὶ ἐπιβουλος τῶν θεῶν, καὶ κελύει πυρωθῆναι λέβητα καὶ ἐμβληθῆναι αὐτὸν ἐν αὐτῷ. Οἱ δὲ ὑπερέταυ τοῦ διαβόλου τὸ προσταχθῆν ἐτελείου. Ὁ δὲ ἅγιος Μάρτυς εἰσελθὼν ἐν τῷ λέβητι, ἐδόξαζεν τὸν Θεὸν λέγων· Ευλογητός εἶ, Κύριε ὁ Θεός μου, ὁ δοξαζόμενος ὑπὸ ἀγγέλων καὶ χερουβιμ, καὶ Σεραφίμ· ὁ ποιήσας ἐνὶ λόγῳ τὰ πάντα, ῥῥσαι με ἀπὸ τοῦ μικροῦ τούτου καὶ ἀντιπάλου τυράννου, ὅπως νικήσας τὴν ἀσθενὴ αὐτοῦ δύναμιν, καταλογισθῶ μετὰ τῶν εὐαρεστησάντων τῇ δόξῃ σου. Τότε ὁ ἡγεμὼν ἐπιβλέψας ἐπὶ τὴν παρθένον Εὐλαμπίαν, λέγει αὐτῇ· Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ σέ, ἀκουσόν μου ὡς πατὴρ σου, καὶ θύσου τοῖς θεοῖς, ἵνα μὴ τιμωρίαις ἀναλώσω τὸ κέλλος σου· ὄραε γὰρ τὸν λέβητα πῶς ἐκέκαυται· τί οὖν βούλει; θύεις, ἢ ὑποβαλῶ σε τῇ τιμωρίᾳ;

14 At sancta, auditis praefecti verbis, extimit e, et ingemiscens dixit: Frater mi Eulampii, quomodo oblitus es mei? adjuva me, quia, visis tormentis, cor meum angustiis premitur. Ecce ergo confido, salvandam me precibus tuis. Haec illa dicente, preses pavore perculsus dixit: Eulampia, vanis quibusdam verbis sacrificas, an te tormento subjiciam?

d esse etiam in hunc illa, a Fratre roborata, conficit, indeque ambo

14 Ἡ δὲ Ἁγία ἀκούσασα τῶν ῥημάτων τοῦ ἡγεμόνος ἐδειλίασεν, καὶ ἀναστενάξασα ἔρη· Ἀδελφε μου Εὐλάμπιε, πῶς μου ἐπελάθου; βοήθει μοι, διὲ ἀγωνιᾶ μου ἢ καρδίᾳ μου ὄρωσα τὰς τιμωρίας. Ἰδοὺ οὖν ἐγὼ ἐλπίζω, δεομένου σου, σωσθῆναι. Ταῦτα εἰπούσης αὐτῆς, ὁ ἡγεμὼν ἐκθαμβος γενόμενος ἔρη· Εὐλαμπία, λαυτικνενο λογίαις τιτὶ, καὶ ἀπάταις πεποιθέναι Octobris Tomus V.

14 At sancta, auditis praefecti verbis, extimit e, et ingemiscens dixit: Frater mi Eulampii, quomodo oblitus es mei? adjuva me, quia, visis tormentis, cor meum angustiis premitur. Ecce ergo confido, salvandam me precibus tuis. Haec illa dicente, preses pavore perculsus dixit: Eulampia, vanis quibusdam verbis sacrificas, an te tormento subjiciam?

12 fraudibusque

A. ANONYMO.

fraudibusque confidere didicisti : ubi est Deus, qui te servet ? ubi Eulampius, qui succurrat tibi ? scito, quod sibi ipse prius nequiverit subvenire, sed male sit perditus : velis igitur sacrificare diis, ne et eidem supplicio animam tuam tradas. Mox sanctus Eulampius e lebetē emergens dixit : Soror mea Eulampia, ne formidaveris tyrannum, neve impiis ejus verbis decipiaris ; nihil sunt tormenta ejus ; muniens ergo te Christi signaculo, huc ad me accede et cognosce, quam promptus sit ad servandum Christianorum Deus. At sancta Eulampia, ut audierat sancti martyris Eulampii vocem, formato Christi signo, se ipsa generose in lebetem conjecit *f*. Tunc sanctus Eulampius, plenus Spiritu Sancto, orare et dicere exorsus est : Domine Deus omnipotens, Pastor bone, illasum conserva gregem tuum, abige lupum oves tuas rapientem, te invoco Deum misericordem, introduce nos in regnum tuum, aperi nobis januam misericordiæ tuæ, quia tua est gloria in secula ; et respondit ipsi sancta Eulampia, Amen. Finitis vero eorum precibus, factus est leheb bulliens instar glaciæ *g*. Tunc concepta fiducia in lebetē sancta Eulampia prefecto dixit : Insensate tyranne, nihil sunt tormenta tua ; si alios habes cruciatu, hisce nos affice.

post multorum adstantium, qui ideirco necantur, conversionem extracti

15 Ac tum adstantium plurimi videntes Virginem, tam intrepide locutam, crediderunt *h* in Deum, unanimiter exclamantes : Magnus est Christianorum Deus, et nos Christiani sumus, paratique ; ad cruciatu, quod igitur de nobis vis fieri, (fac *i*.) Tunc iratus preses jussit universam hanc multitudinem capite plecti. Hi vero sancto Eulampio dixerunt : Deprecare pro nobis, ut recipiat Deus pœnitentiam nostram. At sanctus Martyr, accepta ex lebetē aqua aspergens, illos baptizavit *k* dicens : Illuminabit Deus corda vestra Spiritu suo sancto ; ac statim abducti capite truncati sunt. Tum jussit prefectus sanctum Eulampium et sanctam virginem Eulampiam e lebetē extrahi dixitque illis : Nondumne vultis diis sacrificare ? Prefecto, inquit sanctus Eulampius, preda tua non erimus, canis impudentissime : potens enim est Deus noster, qui nos e manibus tuis et ex omni tua malevolentia eripiat. Mox jussit preses ferreis uncinis oculos erui sancto Eulampio. Verum

C

sanctus Martyr, suspiciens tormentum, orabat dicens : Domine Deus meus, illumina mentis meæ oculos, ne quando obdormiam in mortem. Prefectus autem ad sanctam Virginem dixit : Ecce anima tuæ magum, quomodo eum excæcaram, impedierimque, ne videat, aut ultra te veneficiis circumveniat. Tandem ergo veni, et nunc mihi obtempera diis que sacrificia ; nobilis enim cum sis et insigni scientia prædita, ignosce mihi, quod injuria *l* te affecerim : te namque dii maximi, redditi propitii, salvam et integram conservant, expectantes te ad sacrificia sua. Veneror ergo in omnibus et honoro genus tuum, et ut sapientem te adhortor ; magno deo Apollini sacrificata.

alitis atque alitis tormentis offendantur, ac tandem,

16 Ad hæc respondit Sancta : O consilium pessimum ! sermones enim tui sunt absinthio amariores, et adhortationes tuæ velut laquei absconditi ; ne igitur existimes, fraudulentam tuam adulationem potuisse animum meum labefactare ; nam Domini mei gratia confortavit me, ut vincerem insanas inventiones tuas. Tunc eam prefectus e capillis capitis per trochleas *m* ad palum suspendi, rasamque interficijussit. Illa ve-

εδιδάχθη· ποὺ ἐστὶν ὁ Θεὸς, ὁ σώζων ; ποὺ ἐστὶν Ἰὼὺλᾶμπος ὁ βοηθῶν σοι ; γινῶθι ὅτι πρῶτον ἐαυτῆ βουλήσασαι οὐκ ἠδυνήθη, ἀλλὰ κακῶς ἀπόλετο· θέλησον οὖν θύσαι τοῖς θεοῖς, μὴ καὶ σὺ τῆ αὐτῆ βασάνῃ τὴν ψυχὴν παραδῆς. Τότε ἀναεὺσας ἐκ τοῦ λέβητος ὁ ἅγιος Ἰὼὺλᾶμπος ἔφη· Ἀδελφὴ μου Ἰὼὺλᾶμπία, μὴ πτωήθῃς τὸν τύραννον, μὴ δὲ ἀπατῶ τοῖς ἀνοσιαῖς λόγοις αὐτοῦ, οὐδὲν εἰσὶν αἱ βάσανοι αὐτοῦ· ποιήσασα οὖν καὶ σὺ τὴν ἐν Χριστῷ σφραγίδα, θεῖρον ἐνταῦθα, καὶ ἐπίγνωθι ποῖος ἐστὶν ταχὺς εἰς τὸ σώζειν ὁ Θεὸς τῶν Χριστιανῶν. Ἡ δὲ ἅγια Ἰὼὺλᾶμπία μόνον ἤκουσεν τῆς φωνῆς τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἰὼὺλᾶμπιου, ποιήσασα τὴν ἐν Χριστῷ σφραγίδα, γενναίως ἐβρίψεν ἐαυτὴν εἰς τὸν λέβητα. Τότε ὁ ἅγιος Ἰὼὺλᾶμπος πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου ἤρξατο προσεγγεσθαι καὶ λέγειν· Κύριε ὁ Θεὸς, ὁ παντοκράτωρ, ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς, τήρησόν σου τὸ ποίμνιον ἄσπυλον, ἀπέλασον τὴν λύκον τὸν διαρκάζοντα τὰ πρόβατά σου, σὲ ἐπικαλοῦμαι τὸν εὐσπλαγγρον Θεόν, εἰσάγαγε ἡμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν σου, ἀνοίξον ἡμῖν τὴν θύραν τῆς εὐσπλαγγχίας σου, ὅτι σου ἐστὶν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ ἀπεκρίνατο αὐτῆ ἡ ἅγια Ἰὼὺλᾶμπία τὸ αἶψιν. Τελευτῶντων δὲ αὐτῶν τὴν εὐχὴν, ἐγένετο ὁ λέβηθς ὁ κοχλάζων ὡσεὶ κρύσταλλος. Τότε θαρραλοποιήσασα ἐν τῷ λέβητι ἡ ἅγια Ἰὼὺλᾶμπία λέγει τῷ ἡγεμόνι· Ἀναίσθητε τύρανε, οὐδὲν εἰσὶν αἱ βάσανοί σου, εἰ ἔχεις καὶ ἐτέρας τιμωρίας, προσάγαγε ἡμῖν.

15 Καὶ δὴ πολλοὶ τῶν παρστώτων ἰδόντες τὴν Παρθένον οὕτω γενναίως διαλεγομένην, ἐπίστευσαν εἰς Θεόν, ἁμοφρόνως λέγοντες· Μέγας ὁ Θεὸς τῶν Χριστιανῶν, καὶ ἡμεῖς Χριστιανοὶ ἐσμεν, καὶ ἐτοιμοὶ πρὸς τὸ τιμωρεσθῆναι· ὁ οὖν βούλει ἡμῖν*· Τότε ὁ ἡγεμὼν θυμολογεῖς κελύει τὸ πλῆθος ἐκεῖνο ἀπαν ἀποκεφαλίσθηναι. Δέχουσι τῷ ἁγίῳ Ἰὼὺλᾶμπιῷ· Δεήσθητι ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα δεῖξῃται ὁ Θεὸς τὴν μετάνοιαν ἡμῶν. Ὁ δὲ ἅγιος Μάρτυρ λαβὼν ὕδωρ ἐκ τοῦ λέβητος ἐπιφαντίσας αὐτοὺς τῷ ὕδατι, ἐβάπτισεν αὐτοὺς εἰπὼν· Φοτίσει Κύριος τὰς καρδίας ὑμῶν τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ πνεύματι, καὶ εὐθείως ἀπενεχθέντες ἀποκεφαλίσθησαν. Καὶ ἐκέλευσεν ὁ ἡγεμὼν ἐκβληθῆναι ἐκ τοῦ λέβητος τὴν ἅγιον Ἰὼὺλᾶμπιον, καὶ τὴν ἅγιαν παρθένον Ἰὼὺλᾶμπίαν, καὶ λέγει αὐτοῖς· Ὅπως ἐπειθήτε θύσαι τοῖς θεοῖς ; Ὁ ἅγιος Ἰὼὺλᾶμπος εἶπεν· Ὀντως οὐ σὺλκισὸς ἡμᾶς, ἀναιδεστάτε κύνων· ἵκανὸς γὰρ ἐστὶν ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐξελεσθῆναι ἡμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν σου, καὶ πάσης τῆς κακωνοίας σου. Καὶ ὁ ἡγεμὼν κελύει ὀργήνοις σιδηροῖς ἐξοφθαλμισθῆναι τὸν ἅγιον Ἰὼὺλᾶμπιον. Ὁ δὲ ἅγιος Μάρτυρ δεχόμενος τὰς πυνάξ* προσήγγετο λέγων· Κύριε ὁ Θεὸς μου, φώτισόν μου τοὺς τοῦς διανοίας ὀφθαλμοῦς, μήποτε ὑπόσωθω εἰς θάνατον. Λέγει δὲ πρὸς τὴν Παρθένον ὁ ἡγεμὼν· Ἰδοὺ τὸν μάγον τὸν τῆς ψυχῆς σου πῶς ἐκώφλωσα, καὶ ἐκόλωσα τὸ βλέπειν, καὶ ἐπὶ πολὺ μαγεῖν σε. Λοιπὸν οὖν δευρο κήρυξ ἐπάκουσόν μου, καὶ θύσον τοῖς θεοῖς· εὐγενὴς γὰρ τυγχάνουσα, καὶ ἐν γνώσει σεμνῆ καθεστῆκυῖα, συγγνώμη μοι ὅτι ραυῆερίσά σε· σὲ γὰρ οἱ μέγιστοι θεοὶ ἐξευμενίσταμενοι, σῶσαν καὶ ἀνεκρίαν διαφυλάττουσι πρὸς θεσίαν ἐαυτῶν ἀναμένοντές σε· σέβω οὖν ἐν πᾶσιν, καὶ τιμῶ σου τὸ γένος· καὶ ὡς σφῆν παρακαλῶ σε, θύσον τῷ μεγάλῳ θεῷ Ἀπόλλωνι.

16 Ἡ δὲ ἅγια λέγει· Ὡ τῆς κακίστης βουλῆς ! οἱ γὰρ λόγοι σου ἀψυδῖον πικρότεροι εἰσὶν καὶ αἱ παραινήσεις σου ὡς παγίδες κεκρυμμέναι· μὴ οὖν ὑπολάβῃς ὅτι ἡ δολία σου παραινήσις ὑποσκελίσαι δυνήσεται τὸν λογισμὸν μου· ἡ γὰρ τοῦ Κυρίου μου χάρις ἐνεδυναμώσεν με πρὸς τὸ νικήσαι τὰς μιαιφάνας σου ἐπινοίας. Τότε ὁ ἡγεμὼν ἐκέλευσεν διὰ τροχίσκων ἐπὶ κόντου κρεμασθῆναι αὐτὴν ἀπὸ τῶν τροχῶν τῆς κεφαλῆς, καὶ ξεωμῆν ἀποθανεῖν. Ἡ δὲ κρεμασθεῖσα εἶπεν· Δόξα σοι

* supplie πράττε

F * ανποινας P

σοι

A σοι, ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὅτι ἐδείξας τῇ δούλῃ σου τὰ ἔλεός σου, καὶ καθήσυχνας τὸν ἐχθρὸν ἡγεμόνα· οὐ γὰρ ἔχει ἴδια βασανιστήρια, ἀλλὰ τὸ περισσεύον τοῦ σώματός μου, καὶ εἰς κόσμον καὶ περιβολὴν παρὰ σου χαρισθὲν μοι εἰς δόξαν σὴν, αὐτὸ δὲ ἑαυτοῦ ἐχορήσατο ὁ ἡγεμὼν εἰς μαρτυρίαν μου. Ξεμείνης δὲ αὐτῆς, καὶ μὴ αἰσθανομένης, ὁ ἅγιος Εὐλάμπιος εἶπεν πρὸς τὴν Ἁγίαν· Ἀνδρέου, Νύμφη Χριστοῦ, ἀνάγειν γὰρ σοὶ τὴν εἰσοδὸν ὁ Νυμφῶν, καὶ ὁ στέφανός σου ἔτοιμος· Καὶ κελεύει ὁ ἡγεμὼν παρῆναι πάλους καὶ ἐπιτάξῃναι τὸν ἅγιον Εὐλάμπιον, ὑποστρωθῆναι δὲ λίθους ὀξείας ὑπὸ τὰς πλευράς αὐτοῦ καὶ ἀνάγειν εὐτόμως βασανίζεσθαι αὐτόν. Τῶν δὲ ὑπερητῶν ἀποσιάντων, ἐκέλευσεν ὁ ἡγεμὼν κατενεχθῆναι τὴν ἁγίαν Παρθένον ἀπὸ τοῦ ὀργάνου, καὶ τὴν ἄψιν αὐτῆς συνδυσθῆναι. Οἱ δὲ ὑπερέται τὸ προσταχθῆν ἐπετέλουσι, ἡ δὲ ἁγία Εὐλαμπία προσήχητο λέγουσα· Τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν Χριστὲ ὁ Θεὸς, ὁ διὰ τῆς σῆς ἀγαθότητος ὑποστρωθῶν τὸς λογισμοὺς τῆς δούλης σου, στῆριζόν πρὸς ὑπομονὴν τῶν ἐπαγομένων μοι βασάνων, καὶ ρῖσαι μεκὲν τοῦ στόματος τοῦ τυράννου. Τότε ὁ ἡγεμὼν ἐξασθενήσας κελεύει ἀναληθῆσθαι αὐτοὺς ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ, καὶ ἐκκαθῆναι κείμενοι ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας· ἐξεπυρόθη δὲ ἡ κείμενος σφόδρα, ὥστε μὴ δυνασθῆναι τινα τῇ φλογὶ αὐτῆς ἐνατενεῖν. Τῇ οὖν τετάρτῃ ἡμέρᾳ κελεύει ὁ ἡγεμὼν εἰσαχθῆναι τοὺς Ἁγίους, καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἴδε, Εὐλάμπιε, τυφλὸς ὑπάρχεις, καὶ οὐ δύνη θεάσασθαι τὴν ἀλόγα τοῦ πυρός, τὴν ἐχουσάν σε ἀπολέσαι διὰ τὰς ψυχὰς τῶν ἄλλων τῶν διὰ σου ἀπολεσθέντων, καὶ διὰ τὴν τοῦ αυτοκράτορος ὕβριν. Σὺ δὲ, γυναικάκιον, εἰπέ μόνον, ὅτι μεγάλη ἡ Δημήτρα, καὶ ἀπόλιώ σε. Ὁ ἅγιος Εὐλάμπιος εἶπεν· Κακόφρων καὶ ἀπρητὴ, αἰσχρῆσιτι* Θεὸν τὸν δημιουργὸν πάντων, τὸν ἐχοντα ἐξουσίαν ἀπολέσαι σε σὺν πᾶσι τοῖς εἰδώλοισι σου.

ro ita suspensa, Gloria tibi, inquit, omnipotens Deus, quod famulae tuae ostenderis clementiam tuam, et inimicum praesidem confuderis: non enim tormenta suum consecuta sunt effectum; sed quod de corpore meo superest, et a te mihi in ornatum vestitumque ad gloriam tuam fuit concessum, eo per se usus est praefectus ad martyrium meum. Deum autem ea raderetur, nec sentiret, sanctus Eulampius ita allocutus est Sanctam: Confortare, Sponsa Christi; Sponsus enim tuus ingressum tibi aperuit, et corona tibi est parata. Mox praefectus defigi palos jubet, ac super eos sanctum Eulampium extendi; tum lapides acutos lateribus ejus substerni, eumque superne crudeliter cruciari. Fatigatis autem ministris, praecipit preses, ut sanctam Virginem ab instrumento auferrent, ac faciem illius caderent. Deum autem ministri mandatum exequabantur, ita orabat sancta Eulampia: Christe Deus, Lux vera, qui bonitate tua famulae tuae cogitationes confirmas, robur mihi adde, ut, quae inferuntur mihi, patienter feram supplicia, et eripe me ex ore tyranni. Tunc defatigatus praeses jussit eos in carcerem detrueri et per tres dies totidemque noctes caminum succendi: adeo autem accensus est caminus, ut nemo posset in flammam oculos intendere. Quarta ergo die Sanctos adduci, praefectus jubet, dicitque illis: Ecce, Eulampi, caecus es, adeoque flammam ignis nequis intueri, quae te consumet propter miserorum in istorum animas, quos tu perdidisti, et ob injuriam imperatori illatam. Tu vero, Mulierecula, dic modo, magnam esse Cererem, et absolvo te. Sanctus Eulampius dixit: Stulte et crudelis, revere Deum omnium Creatorem, qui potestatem habet perendi te cum omnibus idolis tuis.

E

n

F

P

q

quia

lata in eos capitis sententia, Eulampia orans, Eulampius, gladio percussus exspiravit

17 Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ ἡγεμὼν ἐκέλευσεν βληθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν κἀμινον. Ἐυθύμως δὲ ἡ ἁγία Εὐλαμπία καὶ αὐτὴ προσόραμεν καὶ ἐμβληθῆντων αὐτῶν, ἄγγελος Κυρίου καταβάς ἐξ οὐρανοῦ ἀπέδιωξεν τὴν φλόγα, ὡς νομίζεν πάντας ἐκείσιν ὄντας, ὅτι παραχρῆμα ἀπόλιοντο· τὰ γὰρ ἔξω τῆς κἀμινου σφόδρῃ κυρὶ κατεφλέγετο. Οἱ δὲ Ἅγιοι ὡς ἐν παραδείσῳ περιεπάτουσιν ἐν μέσῳ τῆς κἀμινου, εὐλογοῦντες καὶ δοξάζοντες τὸν Θεόν. Ἰδὼν δὲ αὐτοὺς ὁ ἡγεμὼν ἐξέστη, καὶ ἀπεφῆκε κατ' αὐτῶν λέγων· Εὐλάμπιον τὸν πολιταῖς μαγείαις κατεσκευασμένον, τὸν τὸν θεὸν ἐπίβουλον, καὶ τῷ αυτοκράτορι μὴ πειθόμενον, κελεύομεν τὴν διὰ ξίφους κεφαλὴν ὑποστῆναι τιμωρίαν· Εὐλαμπίαν δὲ τὴν ἄσπεμον, καὶ πλάνην παρθένον συμμετοχοῦσαν τῇ μάγῃ, προκρίνουσα* τὸν θάνατον τῆς ζωῆς, κελεύομεν κατὰ τὸν θεσμὸν τοῦ αυτοκράτορος καὶ αὐτῆς ἀπομηθῆναι τὴν κεφαλὴν. Οἱ δὲ ὑπερέται παραλαβόντες αὐτοὺς ἀπήγαγον ἐπὶ τὸν τόπον, ὅπου ἦν ἔδος ἀποτέμνεσθαι τοὺς καταδικαίους· ὄχλος δὲ πολλὸς ἠκολούθη αὐτοῖς. Ἡ οὖν ἁγία μάρτυς Εὐλαμπία ἤρξατο εὐλογεῖν τὸν Θεόν καὶ λέγειν· Δόξα τῇ πανυψίστῃ Θεῷ, τῇ ἐκ τῆς πλάνης ἐλευθερώσαντί με, καὶ νῦν δεῖξαι τὸ πνεῦμα μου μετ' εἰρήνης ἐν χαρᾷ ἀνεκκαλήτῃ. Καὶ εἰπούσα ταῦτα, κλίναςα τὰ γόνατα ἐπὶ τὴν γῆν ἐτελειώθη. Τότε ἰδὼν ὁ σκευολάτωρ, ὅτι ἀπέθανεν, φόβῳ συνεχόμενος διὰ τὴν ἀπειλὴν τοῦ ἡγεμόνος, τὸ σκῆνωμα αὐτῆς ἀπεκεφάλισεν. Καὶ ἀκούσας ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ παῖς Εὐλάμπιος τὴν τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ τελεῖωσιν, θρῦλλος γὰρ ἐκ τῶν περισσώτων γέγονεν, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν προσήχητο λέγων· Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ δοῦς τὴν ὑπομονὴν τῇ δούλῃ σου Εὐλαμπίᾳ ἐπίβλεψον καὶ ἐπ' ἐμὲ τὸν ἀμαρτωλόν, καὶ δεῖξαι τὴν ψυχὴν μου, καὶ ἀνάψαυσον αὐτὴν μετὰ πάντων τῶν εὐαρεστησάντων σοὶ, καὶ τελειώσεντων ἐν τῷ ὀνόματί σου, ὅτι σὺ εἶ εὐλογημένος εἰς

* ἡ αἰσχρῆσιτι.

* ἡ προκρίνουσα.

A. ANONYMO.

quia tu es benedictus in secula amen. Et his dictis, humi flectens, ictum gladii collo excepit, statimque spiritum tradidit Domino, cui gloria et potestas nunc et semper, et in secula seculorum. Amen.

τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. Καὶ ταῦτα εἰπὼν, κλίνας τὸ γόνατον, εἰδέξατο τὴν διὰ ξίφους σπαχὴν κατὰ τοῦ τραχήλου, καὶ εὐθὺς ἀπέδωκεν τὸ πνεῦμα τῷ Κυρίῳ, ὃς ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ANNOTATA.

a Prolicior hæc, et in simulacra dieteris referta coram multitudine, quæ diis sacrificatura accurrerat, Martyris oratio, tum sedatum tyranni responsum, atque circumstantium ad hæc audita tranquillitas exigua, imo nullam, apud eruditos fidem inventura videntur, neque ea alibi, quam in critici parum auctoris cerebro procusa existimo.

b Confracta S. Eulampii precibus statua in his dumtaxat Actis et una, et Jovis fuisse memoratur, aliud de ea referentibus aliis. Ac Menæa quidem, uti et Sirloti Menologium, Martis illud simulacrum fuisse asserunt: in eo vero, quod Basilii jussu editum est, Menologio æque, ac in Galesinii Romano Mrl. plures idolorum, tacito eorum nomine, statuæ ad Martyris preces collapsæ, contritæque dicuntur: auctor aulem Actorum, quæ apud Surium et Lipomanum ex Metaphraste desumpta exstant, unam insignem imaginem, ad dextram positam...humi dejectam, et in pulverem comminutam, scribit. Ego, ut, quod sentio, declarem, protritiam effigiem Martis fuisse, arbitror. Id mihi potissime persuadet designatus his in Actis semel atque iterum Martis dies, quo Nicomediensibus ad sanum properandum, diis que sacrificandum erat.

c Ex his aliisque, statim subnevis, generosam Martyris nostri Sororem in ipso fano in column Fratris irruisse, seque Christianam professam, intelligi datur, refragantibus aliis monumentis, quæ illud, dum in loco omnibus conspicuo S. Eulampii torquebatur, contigisse affirmant, quod et mihi similis vero apparet, cum tyranni, ob prostratum simulacrum in furorem acti, iracundia sanctum Martyrem illico ad supplicia jussisse abripi, neque, quod E subditur, prolixo satis Virginis cum Fratre colloquio moras indulgere potuisse videatur.

d Vocem hanc Græcam ἐξλαμπέουσα, studiosè quæsitam, nullibi reperire potui; arbitror autem, a voce Latina alapa formatum fuisse ἐξλαμπέου alapis cedere: ex adjunctis enim manifestatum sit, judicem præcepisse, ut alapis percuteretur Sancta: qua pena Romani iudices compescere solebant reos, quos nimis in loquendo liberos experiebantur. Metaphrastes apud Lipomanum habet: His (lege hæc, ut apud Surium notatur in margine) Martyr lingua libera aperte dicens adversus tyrannum, colaphos genis crudeliter impactos accepit, et fuit ejus vultus vehementer contusus.

e Timor hic, tenerrimæ Virginis animo ad acerbissimi conspectum tormenti exortus, officere nihil ejus potest sanctitati, cum naturæ potius imbecillitati, quam liberæ voluntatis sit adscribendus, atque non in aliis modo Sanctis (ut ex illorum Actis colligere est) sed vel in ipso Martyrum capite, Christo Domino, pavor quidam ac tristitia ad propositos cruciatus locum habuisse legantur. Vide Matth. xxvi, v. 37, Mar. xiv, v. 33.

f Neque hinc Actorum auctoritatem imminutum censeas, nisi similia multa plurimorum Christi pugilum facta fabulis placeat annumerare; quod nisi sinceriorum etiam Actorum ignavis aut nimis studiosè ad humanæ rationis tribunal pleraque Sanctorum gesta revocantibus, placere omnino non potest. Consule interim, ne hic longior sim, quæ habet Ruinartius in Actis sinceris SS. Perpetuæ et Dionysiæ, paginis mihi 102 et 160.

g Quot de Sanctis nostris egerunt scriptores, stupendum hujusmodi miraculum, quo statim spectantium plurimi (ducenti scilicet, ut habent Menæa, Menologium Sirlotianum, atque illud, quod Cardinalis Annibal Albanus edidit) ad Christum conversi dicuntur, communi consensu admiserunt. Unde autem Baronius hauserit, ollam fuisse ferventi oleo, non lebetem bullienti aqua repletum, in quem Martyres fuerint conjecti, haud compertum habeo: viderat sane, ut ex ejus ad hunc locum annotatione liquet, quæ de Sanctis hisce apud Lipomanum Acta exstant; at, cum in iis Martyres in aquam bullientem immisi dicantur, aut monumentum aliud, in quo pro aqua oleum legebatur, eminentissimus scriptor fuerit sequutus, aut suoapte id ingenio confinxerit, necesse est. Jam vero ad prodigiosam bullientis aquæ immutationem quod spectat, cum non sine multiplici sit exemplo, illud operosius discutere nihil attinet. Legi tamen inter plurima potest, quod Operis nostri tom. 6 Septemb. pag. 159, num. 14 in vetustis S. Susannæ Actis de plumbo liquefacto, atque in os Sanctæ, nihil inde passæ, infuso refertur.

h Jam ante viderant illam intrepide cum tyranno loquentem, neque hinc ab idolorum cultu recesserant: potius ergo conversionis eorum occasio afferretur, quod Sanctos ambos sine ulla corporis læsione aquæ bullienti immersos conspexissent.

i Hanc vocem ex incuria, nescio cujus, in Græco omissam, adjiciendam duxi, ne periodus imperfecta remaneret.

k Acta pervolvens cum in hoc incidissem, multum, fateor, illorum mihi decrescebat auctoritas, dubiusque hærebam, num ob id præsertim, fabulæ sane, quam veritati magis consentaneum, iis edendis supersederem. Quæ enim, inquiebam, tanta in jamjam eluendis fuso pro Christo sanguine Baptismi necessitas? Quæ hæc illuminabit etc Sacramenti istius formula? quo tandem pacto Martyr, ligatis post tergum (ut Gallonius de SS. Mart. Cruciat. fig. 23 in lebetem conjectum eachibet) manibus, viros ducentos, procul etiam a se remotos, aqua aspersisset? At cum primum sæpius in aliis frequentatum comperissem, alterumque per errorem, baptizanti Martyri adscriptum, commode dici posse viderem; laborandum unice erat, ut reperiretur modus, quo probabiliter Sanctus salutariter eos fonte abluisset: qui nodus ita tandem solvendus est visus. Hic quidem ducenti hi Christi Athletæ statim abducti et capite truncati feruntur, at in Menæis, utroque Menologio, ac

A ac in Baronii et Galesinii Martyrologiis memorantur una cum Sanctis nostris obruncatione capitis martyrium consummasse. Jam vero SS. Eulampius et Eulampia, tyranni jussu e lebetē extracti, aliaque iterum supplicia perpessi, in carcerem sunt detrusi, in eoque integro triduo detenti. Fuerint ergo laudati ducenti Martyres, postquam se in Christum credere exclamassent, statim abducti, non ad necem, sed carcerem, ut superius allata confirmant, ibidemque cum S. Eulampio conversati; atque hic maxima de eorum baptismate, si locum habere debeat, difficultas disperebit.

l Nisi hæc fide a tyranno prolata censeantur, nimium hic mitis in Christi Martyrem exhibetur, cum, quæ ad ulciscendum deorum suorum contemptum Virgini intulerat mala, jure (quæ ejusmodi hominum cæcitas erat) intulisse se arbitrari debuisset, non injuriam appellare.

m Erat hoc supplicium, ut dicit Lipomanus, gravissimum, atque fere ita inferebatur: collectis in unum in superiori capitis parte capillis funis innectebatur, quo per trochleam immisso in sublime attollebatur martyr, cujus plerumque pedibus magni ponderis lapis, quo membrorum compages crudelissime luxarentur, appendebatur. Prolixius hæc apud Gallonium jam cit. diducta invenies.

n Ita scilicet homo idolorum cultui addictissimus ducentos, de quibus supra, Christi Martyres, ad fidem conversos, multo ipse miserior, appellabat.

o Solum hic et in Metaphrasticis, ubi tamen nihil de addito statim advolantis a cælo angeli prodigio legitur, cruciatum hunc narratum invenio, reliquis omnibus, illico post bullientis aquæ tormentum Martyres nostros gladio interfectos, attestantibus. An vero auctor miracula multiplicandi pruriginē angelum et cælo deduxerit, edicere non ausim, certus, Dei erga Athletas suos plurima hujusmodi exstitisse favoris specimina, quæ cum SS. litterarum testimoniis, tum probatis plurium Sanctorum Actis possent confirmari.

B p Etiam Græcè στεκουλάτωρ hic pro carnificæ sumitur; quam significationem ei convenire, vide in Glossariis Cangii.

q Certe non corporeis, sed animæ oculis seu cogitatione; quoniam jam ante oculis corporeis captus fuerat. Melius profecto id exprimi potuisset.

DE S. BASSIANO CONFESSORE

CONSTANTINOPOLI

SYLLOGE

C. B.

Vitæ institutum, discipuli hosque inter S. Matrona Pergensis id amplexi, ætas, memoria in Fastis sacris, cultus ecclesiasticus,

PROBABILITER
INTER ANNUM
CCLXII ET CCLXIII
Sanctus, qui a
Castellano me-
moratur, elo-
giisque,

Etiam si S. Bassianus seu, ut ab aliis etiam vocatur, Basianus e sacris seu ecclesiasticis, in quibus memoratur, Græcorum libris in Mrl. Romanum hodiernum, ut non paucis aliis Sanctis factum, illatus haud sit, eum tamen hodie in Martyrologio suo Universalis Castellanus recenset. Neque vero hic martyrologus idcirco est carpendus. Etsi enim impressa Græcorum Menæa ac Sirlitanum Menologium, e quibus, ni fallor, Basianum acceperit, subinde etiam Sanctis, uti apud nos tom. 1 Augusti in Patriarchis Constantinopolitanis, tom. 3 Septembris pag. 144 in Prætermisissis, alibi que item ac nominatim etiam ejusdem mensis Septembris tom. 6, pag. 661 videre fas est, indignos cultu saltem destitutos accenseant, id tamen hic locum quantum ad hunc Sanctum nostrum, uti ex allegandis patescet, haud obtinet. Castellani itaque inhærens vestigiis de S. Bassiano, veluti de Sancto, in Opere nostro hic tracto, utque id præstem, præcipua primum, quibus a Græcis ornatur, elogia huc transcribo, hisque deinde nonnulla, quibus, quæ ad Sancti seu gesta seu ætatem cultum spectent, discutiantur, dubiaque ac obscura dilucidentur, subjungo. Ab elogio, quod magna Græcorum

Menæa excusa suppedilant, versiculisque huic de more præmissis duco initium. Hi, quibus ad Sancti nomen Βασιανός quasi e substitivo Βάσις Latine gradus, adverbioque ἐνω Latine sursum, compositum, simulque ad hoc et ad aliud significationis oppositæ adverbium κάτω, Latine deorsum, alluditur, Græcis hisce verbis expressi.

Ὁ Βασιανός τὸν κάτω λιπὸν βίον.

Χαίρων πρὸς αὐτὴν τὴν ἄνω χωρὶ Βάσιν.

Latine sic redduntur:

Basianus, dum, quæ deorsum est, linquit vitam,

Latus ad illum ipsum, qui sursum est, ascendit gradum.

2 Ita scilicet, Sanctum, relicta terra, ad cælum migrasse, hic indicatur; quod autem ad elogium spectat, id, quod prolixum non est, quodque Græcis hisce verbis concipitur, Ὁ-τος ὁ ὄσιος πατὴρ ἡμῶν Βασιανός ὑπῆρχεν ἐξ ἀνατολῶν τῆς Σύρων χώρας. Ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας Μαρκιανοῦ τοῦ εὐσεβεστάτου ἦλθεν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τοσοῦτον διέλαμψεν ἀρεταῖς καὶ θόρυμασιν, ὥς καὶ νῦν κτῆσαι ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ τὸν β. σιλέα, δὲ καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἐστίν. Ἐπισηδύνη δὲ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὡς εἰς τριακασίους. Ἐξ ἧν ἦν καὶ ἡ ἅγια Ματρώνα. Οὕτω δὲ βιώσας καὶ πολλοὺς τῶν